Poštnina plačana v gotovini.
Leto LXXIV., št. 167

Ljubljana, sreda 23. julija 1941-XIX

Cena 40 cent.

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO: LJUBLJANA, KNAFLJEVA ULICA ST. 5. — TELEFON: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26. — Izhaja vsak dan opoldne. Mesečna naročnina 6.— L, Za inozemstvo 30 L.

EKSKLUZIVNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kraljevine Italije in inozemstva: UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO.

Peklenska noč v Moskvi

V noči od ponedeljka na torek so nemška letala v velikih rojih pet ur bombardirala sovjetsko prestolnico in povzročila strašno razdejanje — Na fronti ni bilo večjih operacij

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 22. jul. Vrhovno vojno poveljništvo je objavilo danes naslednje poročilo:

Operacije nemške vojske in njenih zaveznikov za prodor so raztrgale sovjetsko obrambno fronto v skupine brez zveze. Kljub žilavemu krajevnemu odporu in trdovratnim protinapadom se ne da več spoznati enotno vodstvo pri sovražniku.

Na vsej vzhodni fronti stalno napredujejo operacije, ki stremo za tem, da se razbijejo in uničijo posamezne skupine sil sovjetske vojske.

Kot povračilo za boljševiške letalske napade na odprte prestolnice zaveznikov, Bukarešto in Helsinke, je letalstvo napadlo zadnjo noč prvič Moskvo. Močni oddelki bojnih letal so bombardirali ob dobrem razgledu v valovitih napadih vojaške naprave boljševiškega prometnega in oborožitvenega središča.

V okolici Kremlja in slavoloka Moskve so izzvali zadetki v polno številne velike požare in ognje po tleh. Razdejana ali hudo zadeta so bila poslopja visokih poveljništev in upravnih oblasti Sovjetov, kakor tudi preskrbovalni obrati v mestu.

Berlin, 3. jul. s. Moskva je doživela v noči na torek prvi težki napad nemškega letalstva. Sovjetska prestolnica je bila od prvih nočnih ur dalje predmet napadov bombnikov, ki so povzročili huda razdejanja. Nemška letala so metala v valovih vse do zore eksplozivne bombe vseh kalibrov kakor tudi zažigalne bombe na važne vojaške objekte. Takoj v začetku so nastali zlasti v južnih predmestjih Moskve obsežni požari, ki so kazali pot naslednjim letalom. V okolici Kremlja je eksplodiralo okoli 12 najtežjih bomb. Sovjetska protiletalska obramba je bila brezuspešna spričo silnega nemškega napada, čeprav so sovjetske baterije stopile takoj v akcijo.

Škoda, ki so jo povročili nemški bombniki v Moskvi, se more primerjati z najstrašnejšimi nemškimi napadi na vojaške objekte v Angliji. Moštvo letal, ki so napadla Moskvo, pripoveduje, da je bila vidnost izredno velika in da so mogli brez ovir opazovati učinke eksplozij. V vzhodnem delu mesta je bilo opaženih nad dvajset velikih požarov. V tem pasu so med drugim radijska postaja, Dom rdeče vojske, glavno ravnateljstvo civilnega letalstva in več ljudskih komisariatov. Hudi požari so bili opaženi tudi v pasu, kjer je sedež komunistične stranke in glavne državne elektrarne.

Berlin, 23. julija. s. O velikem napadu nemških letal na Moskvo poroča DNB še sledeče podrobnosti po pripovedovanju enega izmed udeležencev akcije.

Od mraka do polnoči so nemška letala letela nad polji v smeri proti Moskvi. Ko je solnce zahajalo, so se letala dvignila. V bližini sovjetskega glavnega mesta so jih objeli reflektorji, toda nemški letalci so leteli naravnost na svoj cilj. Vsako izmed letal se je strogo držalo mesta v formaciji in posadke so se v največjem miru pripravile, da dobro opravijo svojo nalogo. Protiletalska obramba je bila silna, najmočnejša pa okrog objektov, katere so domnevno nemški letalci najbolj iskali.

Nemško povračilo za nečloveško bombardiranje rdečega letalstva na odprta mesta zavezniških držav je bilo strašno. Nemška uradna agencija poroča, da so izbruhnili požari že po eksplozijah prvih bomb in da so kmalu na to zavzeli velikanski obseg. Zdelo se je, da je pod letali fantastična peklenska dežela. Obseg požarov in uničenja, ki so ga povzročile nemške bombe v Moskvi, se more primerjati samo z onim v Londonu, Liverpoolu, Glasgowu, Belfastu, Hullu in Birminghamu. Nemška letala so po prvih napadih letela nad pravcatim morjem ognja. Ko so odvrgli vse bombe na vse važne vojne objekte sovjetskega glavnega mesta, so se nemška letala ob zori vrnila. Moskva je doživela peklensko noč.

Drugi napad na Moskvo

Helsinki, 23. julija d. V noči na sredo je nemško letalstvo drugič napadlo Moskvo, kakor je poročal v sredo zjutraj moskovski radio. Kakor po prvem napadu skušajo tudi to pot Sovjeti napad omalovaževati. Tako pravi moskovsko poročilo, da je bila obramba tako silna, da se je le nekaterim nemškim letalom posrečilo doseči Moskvo.

Besarabski odsek

Rim, 23. julija s. Posebni poročevalec Agencije Stefani poroča s fronte v Besarabiji:

Utrujeni in gladni ruski vojaki, ki so bili ujeti v zadnjih 24 urah, so izjavili, da vlada v številnih sovjetskih oddelkih že pet dni veliko malodušje. Rdeči vojaki ne vedo ničesar o položaju na ostalih delih fronte. V pretekli noči je bilo ujetih nadaljnjih 20 padalcev, ki so pristali na rumunskem ozemlju v bližini operacijskega pasu. Kmetje so jih ujeli. Padalci so bili v kmečkih oblekah in njih naloga je bila opraviti razna sabotažna dejanja in dobaviti informacije o gibanju rumunskih čet v zaledju, in to s pomočjo radijskih oddajnih aparatov, s katerimi so bili opremljeni. Izkazalo se je, da so padalci bili ruski komunisti, ki so zbežali k sovjetom pred šestimi leti. Nemške in rumunske kolone, katerim se je pred dnevi posrečilo prodreti Stalinovo črto onstran Dnjestra, so zlomile srdit odpor nekaterih sovjetskih divizij in napredovale za 60 km na ruskem ozemlju. Tudi v drugih predelih onstran Dnjestra zmagujejo nemške in rumunske čete nad upirajočim se sovražnikom in neprestano napredujejo.

Fronta v Besarabiji, 23. jul. s. Posebni dopisnik agencije Stefani poroča: Zadnji ostanki sovjetskih divizij, ki so imele v Besarabiji nalogo, preprečiti, da bi Rumunija sodelovala pri obkoljevanju boljševiških armad, hite s pripravami za beg proti Odesi. Nemške in rumunske čete jim sledijo za petami. Zavezniške čete so zasedle v zadnjih 24 urah mnogo krajev in se naglo pomikajo do rumunsko-sovjetskih meja iz leta 1940. Zavezniške kolone hite s čiščenjem ozemlja, kajti v Besarabiji so še veno posamezni sovjetski vojaki.

Ob Ladoškem jezeru

Helsinki, 23. jul. s. Finske čete so napredovale na severnovzhodnem obrežju Ladoškega jezera ter so zasedle Pitkaranto, kjer so zajele veliko število ujetnikov in mnogo orožja.

Helsinki, 23. julija. s. Iz avtoriziranih virov poročajo, da so v zadnjih 24 urah finske čete dosegle nove važne uspehe na vzhodni fronti. Vzhodno od Ladoškega jezera je bil uničen na ruskem ozemlju polk s 3000 vojaki. Uničile so ga finske napadalne čete, ki so bile po številu mnogo slabejše. Ob tej priliki so Finci zajeli znatno količino vojnega materijala. V več odsekih fronte so Finci obkolili sovražne oddelke. V sovjetski Kareliji so finske čete zavzele več važnih strateških položajev. Nudi se vtis, da se sovražnik sistematično umika in skuša zavzeti nove položaje. V zadnjih 24 urah so finski lovci in protiletalsko topništvo sestrelili 8 sovražnih letal.

Borba za Smolensk

Berlin, 23. jul. s. Kakor poroča uradna nemška agencija, so se silni boljševiški poskusi za ponovno zavzetje Smolenska zlomili 20. in 21. julija. Ti poskusi so se končali z velikimi izgubami za sovjetske čete. Nemški vojaki so tudi med temi boji zajeli mnogo ujetnikov ter uničili številne sovjetske tanke. Med prodiranjem v gozdnem pasu južno od Leningrada se je neki nemški pehotni edinici posrečilo napasti sovjetsko letališče. Moštvo sovjetskih aparatov, kolikor ga je bilo na letališču, je bilo tako presenečeno, da se je skoraj brez odpora predalo. Nemški vojaki so tako prišli v posest 30 sovjetskih lovskih letal, ki so bila pripravljena za polet.

10.000 ujetnikov

Berlin, 23. jul. s. DNB poroča: Nemške oklopne čete so 20. julija na fronti ob Dnjestru zajele zopet 10.000 ujetnikov in uničile 220 sovjetskih tankov in 40 topov. Istega dne so nemške čete v ostrih bojih v odseku pri Porbovu uničile 98 sovjetskih tankov, same pa so imele le malenkostne izgube. V hudih bojih med nemškimi in sovjetskimi tanki, ki so se vršili 20. julija pri Vitebsku, so Nemci sijajno odbili sovjetski napad. Boljševiki so imeli velike izgube. Eni sami nemški oklopni diviziji se je posrečilo uničiti 73 sovražnih tankov.

Hude izgube sovjetov

Berlin, 23. julija. s. V nekem sovjetskem letalu, ki je bilo zadeto od nemškega protiletalskega topništva in je moralo zasilno pristati, so našli poročilo nekega političnega komisarja s severovzhodne fronte. Poročilo je bilo namenjeno glavni upravi sovjetske politične propagande in navaja podrobnosti o velikih izgubah, ki so jih imeli 10. julija sovjeti. V poročilu pravi doslovno: Tretji zbor čet z oklopnimi avtomobili, ki je izgubil vse svoje tanke, ne obstoja več. Po naših podatkih se je od celotnega zbora rešil samo en oklopni avtomobil, ki je pripadal drugi oklopni diviziji. Tudi ostale oklopne formacije so utrpele hude izgube na materijalu. Dvanajsti in prvi zbor oklopnih avtomobilov sta izgubila 819 tankov in sicer 12. zbor 602 tanka, 1. pa 217 tankov. Enako hude so izgube ljudi in oficirjev. Dvanajsti oklopni zbor je izgubil 11.944 vojakov, od katerih se pogreša 10.264. Zaradi tega je bilo treba 12. zbor umaknitj z borbenega področja.

Letalske akcije

Berlin, 23. jul. rs. Včeraj so nemška bojna letala z uspehom napadla sovjetska municijska skladišča. Ogromne množine streliva so zletele v zrak. Detonacije so se slišale daleč naokrog in velikanski stebri dima so se dvigali visoko proti nebu.

Berlin, 23. jul. s. V torek so nemška letala na vzhodni fronti spet napadla železniške zveze, železniške postaje in mostove. Med drugim je bila razdrta na več krajih železniška proga, ki vodi v Leningrad.

Slika z bojišča

Berlin, 23. jul. s. Nemška uradna agencija poroča nekatere podrobnosti o pohodu nemških kolon v zadnjih dneh vzhodno od Smolenska. Trupla in pogorišča so usmrajevala celotno področje, kjer je nemško napredovanje povzročilo sovražniku velikanske človeške izgube. Teren je nudil povsod znake bitke. Poljske baterije in protiletalski topovi so bili uničeni in so zatrpavali teren, kakor tudi municija, tanki in avtomobili, ki jih je nemška vojska uničila. Izredno število grobov, kjer so pokopali padle sovjetske vojake, je pričalo o izgubah sovražnika, medtem ko so na tisoče nepokopanih trupel pokopali šele nemški vojaki.

Bilanca prvega meseca

Berlin, 23. jul. s. Ob koncu prvega meseca vojne na Vzhodu objavljajo nemški listi bilanco o doseženih rezultatih nemških in zavezniških oboroženih sil na vsej veliki ruski fronti.

»Völkischer Beobachter« pravi, da sovražniku ni uspelo izvesti že pripravljenega načrta za napad na Nemčijo. A nele to, marveč Rusom, ki so se ugnezdili v svojih velikih trdnjavah, tudi ni uspelo, vztrajati v njih, nego so bili na stotine kilometrov pognani nazaj v notranjost svoje dežele.

»12-Uhr Blatt« podaja vojaški položaj na naslednjih 7 točkah: 1. Sovjetsko orožje, ki je bilo pripravljeno za napad na Nemčijo, je uničeno. 2. Sovražna obramba črta je predrta. 3. Strašne izgube so prisilile sovražnika, da je vrgel v borbo svoje zadnje rezerve. 4. Na drugi strani Stalinove črte sovražnik nima več nobene možnosti, da bi zadržal prodirajoče nemške čete. 5. Ruske reke, ki tečejo od severa proti jugu po Rusiji, so v glavnem že vse v nemških rokah, predvsem velja to za njihove izvore. 6. V rdeči vojski je opažati vedno bolj znake razsula. 7. Nemško poveljstvo je neomejen gospodar položaja in ima iniciativo trdno v svojih rokah.

„Völkischer Beobachter" o bojih na vzhodu

Monakovo, 23. jul. s. »Völkischer Beobachter« piše o vojaških operacijah v Rusiji in pravi, da človeške in materialne rezerve sovjetske vojske vidno pojemajo, medtem ko je nemška vojska od prvega dne ofenzive enako močna ter razpolaga s številnimi edinicami, ki se niso udeležile še nobene bitke. Eden glavnih rezultatov dosedanjih operacij je popolno uničenje sovjetske ofenzivne moči. Tako je preprečena nevarnost, ki je grozila Nemčiji in srednji Evropi. Nemške čete so vrgle sovražnika več sto kilometrov nazaj za fronto ter ga zasledujejo naprej. V tej vojni zasedbe mest niso odločilnega pomena, temveč uničenje sovražnikove vojaške sile. Kakor je bilo omenjeno v zadnjih vojnih poročilih, so sedaj v teku nove velike obkoljevalne bitke, katerih rezultati bodo kmalu sporočeni javnosti.

Zapadna fronta

Berlin, 23. jul. d. Nemško vrhovno poveljstvo poroča o bojih na zapadni fronti:

Na morju okrog Anglije so bojna letala v polno zadela z bombami dve veliki tovorni ladji. Druga bojna letala so zadnjo noč bombardirala pristaniške naprave na jugovzhodu otoka.

V Sueškem prekopu so obmetavala nemška bojna letala v noči na 22. julija vojaške naprave z bombami vseh kalibrov. Lovci so sestrelili pri poskusih sovražnika, da bi podnevi napadel kanalsko obalo, 6 angleških letal.

Angleška bojna letala so metala zadnjo noč na raznih krajih jugozapadne Nemčije razdiralne in zažigalne bombe. Med civilnim prebivalstvom je bilo nekaj mrtvih in ranjenih. Razdejana ali poškodovana so bila predvsem stanovanjska poslopja. Protiletalsko topništvo je sestrelilo eno izmed napadajočih angleških bojnih letal.

Berlin, 23. jul. rs. Neka štiritisočtonska angleška trgovinska ladja je bila ponoči vzhodno od Hartlepoola zadeta od bomb težkega kalibra. Prav tako je bila zadeta in močno poškodovana neka pettisočtonska trgovinska ladja južno od Vlandsenda. Nemško letalstvo je uspešno in ponovno bombardiralo važne vojaške objekte v Great Yarmouthu, Lowestoftu, Aldeburghu in Falmiuthu.

Berlin, 23. jul. d. Angleška letala so v noči na sredo odvrgla na več krajih južnozapadne Nemčije bombe, kakor poročajo v sredo zjutraj z merodajnih strani. Povzročena škoda je neznatna.

Obsodbe francoskih vojakov

Bern, 21. jul. d. Kakor poročajo iz Clermont Ferranda, je tamkajšnje francosko izredno vojno sodišče izreklo celo vrsto kazni proti bivšim francoskim častnikom, podčastnikom in vojakom, ki so bili obtoženi izdajstva in pobega v inozemstvo v vojnem času, zarote ter utaje državnega denarja in materiala. Sodišče je 13 bivših članov francoske vojske obsodilo na smrt in vojaško degradacijo. Sedem častnikov in vojakov je bilo obsojenih na dosmrtno prisilno delo, dva na robijo, 101 pa na 10 letno ječo. Obsojenci so pripadali po večini posadkam francoskih kolonialnih čet.

Novi uspehi v Afriki

Vztrajno delovanje letalstva — Ponovno bombardiranje Malte in Tobruka — Uspešna akcija v vzhodni Afriki

Glavni stan Oboroženih Sil je objavil 22. julija naslednje 412. vojno poročilo:

Naša letala so v noči na 22. t. m. še enkrat bombardirala oporišča na Malti.

V severni Afriki so sovražni oddelki v odseku pri Tobruku znova poskušali izvesti nekaj napadov, a so bili gladko odbiti. Osna letala so bombardirala obrambne naprave baterije in motorna vozila v trdnjavi. Severovzhodno od Marsa Luha so nemška letala napadla neko angleško petrolejsko ladjo in jo potopila.

Sovražna letala so napadla Bengazi in Derno.

V vzhodni Afriki je neka naša kolona, sestavljena iz italijanskih in kolonialnih oddelkov posadke v Uolkefitu, uspešno izvedla veliko izvidniško akcijo in prodrla globoko med sovražne postojanke.

Dne 20. zvečer je neko sovražno letalo bombardiralo stanovanjsko središče občine Mazzarino v pokrajini Caltanisetti. Med civilnim prebivalstvom je bilo 12 ljudi ubitih, 16 pa ranjenih.

Ponovni napad na Malto

Na bojišču, 23. jul. s. Posebni dopisnik agencije Stefani poroča:

Otok Malta je bil tudi v prejšnji noči predmet silovitega napada s strani fašističnega letalstva. Naše skupine so v valovih napadle letališča v Micabbi in La Veneziji. Vržene so bile bombe lahkega in težkega kalibra na sovražna letala in letališke naprave. Sovražna nočna lovska letala so brezuspešno napadla nekaj naših bombnikov. Vsi naši aparati so se vrnili na svoja oporišča.

Bombe na Port Said

Berlin, 23. jul. s. V noči od 21. na 22. so nemški bombniki napadli letališče El Kabrit ob Slanem jezeru v področju Sueškega prekopa. Številne bombe so zadele vojaška taborišča. Izbruhnila sta dva velika požara. Nemška letala so napadla tudi Port Said, kjer so izbruhnili trije veliki požari.

Bolgarski tisk o važnosti in pomenu obiska bolgarskih državnikov v Rimu

Sofija, 23. jul. rs. Ves bolgarski tisk posveča uvodnike in dolga poročila uradnemu obisku ministrskega predsednika Filova in zunanjega ministra Popova v Rimu. Listi podrobno opisujejo, kako sta bila oba bolgarska državnika prisrčno sprejeta v Italiji.

»Večer« objavlja velike slike Kralja in Cesarja, Duceja in grofa Ciana. V svojem komentarju o obisku naglaša: Obisk zastopnikov naše vlade v večnem Rimu je v tem trenutku prav posebnega pomena. Italija in Bolgarija sta bili doslej vezani s prisrčnim in trajnim prijateljstvom, odslej pa bosta preko Albanije mejili druga na drugo in ta novi položaj bo še bolj utrdil vezi obeh držav. Bolgarski narod se s hvaležnostjo spominja pomoči, ki je je bil deležen z italijanske strani v svojih najkritičnejših in najresnejših trenutkih. Ta pomoč se je opirala na najvišja človeška načela. Naša hvaležnost je prišla že čestokrat do izraza v spisih in javnih manifestacijah v Bolgariji, ki so jih diktirale spontane simpatije, ki jih Bolgari goje do velikega in viteškega italijanskega naroda. Genijalni vodja Italije Benito Mussolini je neštetokrat dvignil svoj glas v prilog Bolgariji in njegove visoke navdušujoče besede so našle globok odmev v srcu vseh Bolgarov. Ta čustva vzajemne solidarnosti obeh narodov morajo vplivati na naše bodoče odnošaje. Italijanski tisk je čestokrat tolmačil globoke simpatije fašističnega naroda do Bolgarije, ki je postala njegova zaveznica, ko so se spričo sijajnih zmag oboroženih sil osi izpolnile njene želje. Obisk bolgarskih državnikov v Rimu bo nedvomno prispeval k temu, da se bodo utrdile in poglobile dosedanje prijateljske vezi in da se bo še bolj razvilo naše sodelovanje, oprto na spontano željo obeh narodov, da bi se oba skupaj posvetila novemu redu. V neposrednem stiku na skupni meji, ki veže imperialno Italijo in Bolgarijo, bodo našli Italijani in Bolgari pobudo za nadaljnji razvoj svojega neločljivega prijateljstva.

Diplomatski konflikt med Nemčijo in Bolivijo

Obojestranski odpoklic diplomatskih predstavnikov

Berlin, 23. jul. d. Bolivijska vlada je pod pretvezo, češ da je bila pod nemškim vodstvom zasnovana zarota proti sedanjemu režimu v Boliviji, pozvala nemškega poslanika, naj v 24 urah zapusti Bolivijo. V odgovor na to je nemška vlada pozvala bolivijskega poslanika v Berlinu, naj v treh dneh zapusti Nemčijo. Obenem je nemška vlada poslala bolivijski vladi ostro protestno noto, v kateri zavrača bolivijske trditve in izraža začudenje nad postopanjem bolivijske vlade.

Berlin, 23. jul. s. Po naročilu nemške vlade je nemški poslanik v La Pazu izročil bolivijski vladi naslednjo noto:

Dne 15. julija je bolivijska vlada sporočila, da me ne smatra za zaželjeno osebo in je izrazila željo, da bi zapustil državo v teku 22. julija. Niti meni, niti nemški vladi niso bili sporočeni nobeni razlogi, ki bi mogli upravičiti to ravnanje bolivijske vlade, kar je razumljivo, ker teh razlogov sploh ni. Razlogi, ki jih je naknadno neki zastopnik bolivijske vlade prečital novinarjem, so docela izmišljeni in brez vsake podlage. Po nalogu nemške vlade najenergičneje protestiram proti temu ravnanju bolivijske vlade, načinu, ki nasprotuje vsem pravilom mednarodnih odnosov. Nemška vlada je bila zato prisiljena sporočiti bolivijskemu poslaniku v Berlinu, da ni več zaželjena oseba in da mora v teku treh dni zapustiti nemško ozemlje.

Berlin, 23. jul. s. DNB pojasnjuje noto, ki jo je poslal opolnomočeni nemški minister v La Pazu bolivijski vladi. Agencija pravi, da spremlja sedanja dejanja bolivijske vlade propaganda Sumner Wellsa, ki ponovno divje napada os, katero obtožuje, da hoče napasti Južno Ameriko. Obenem daje bolivijski vladi potuho predsednik Roosevelt, ki dokazuje, da Nemčija ograža Zedinjene države, da bi obdržal v službi vpoklicane rezerviste in nacionalno gardo Severne Amerike proti volji ameriškega naroda in proti volji same narodne garde. Očitno je, da hočejo Roosevelt in njegovi pomagači v Boliviji samo izključiti iz borbe nacionalne sile Bolivije in to s terorjem in aretacijami, s čimer pripravljajo kolonialno zasužnjenje Bolivije.

Roosevelt neprestano hujska k vojni

Berlin, 23. jul. s. »Deutsche Allgemeine Zeitung« komentira Rooseveltovo poslanico glede podaljšanja vojaške službene obveznosti v Ameriki in pripominja, da je Roosevelt skušal osladiti grenko tableto, ki jo je ponudil ameriškemu narodu s trditvijo, da neposredna nevarnost za Zedinjene države sedaj ni nič manjša kakor preteklo leto, ko je bila ameriška vojska še v težavnem položaju. Nevarnost bi bila sedaj še mnogo večja, je Roosevelt dejal, če bi se ne bila med tem ameriška vojna sila reorganizirala. Vlada Zedinjenih držav se mora tega v polni meri zavedati. V resnici pa, pravi nemški list, prihaja ta nevarnost za ameriški narod izključno le iz Bele hiše. Ta nevarnost nastaja spričo postopnega ustvarjanja vojne psihoze, ki jo skuša ameriški predsednik vedno bolj razširiti s pomočjo propagandnih glasil, govorov in poslanic in ne nazadnje s pravimi izzivalnimi dejanji.

Berlin, 23. jul. s. »Börsenzeitung« razpravlja o angleško-ameriški-sovzetski zvezi in pravi med drugim, da Roosevelt spričo svojega smrtnega sovraštva proti Nemčiji ni niti za trenutek okleval v tem, ali naj ponudi roko onim, ki imajo na vesti milijone žrtev. Jasno je, da sedaj moralne blokade Sovjetske Rusije ni več. Politični in materijalni promet se je silno razvil in vsa moralna, socialna in politična načela, spričo katerih so Zedinjene države nekoč smatrale za potrebno, da obsodijo Moskvo, so sedaj pozabljena.

Washington, 23. jul. rs. Zedinjene države so dovolile Angliji posojilo v višini 425 milijonov dolarjev. Posojilo bo amortizirano v 15 letih in bo uporabljeno za plačilo vojnih dobav, ki jih bo ameriška industrija izročila Angliji.

Židovsko rovarenje v Južni Ameriki

Lima, 22. julija s. Tukajšnji tisk hudo kritizira »črne sezname«, ki so jih napravili v Zedinjenih državah. Neki list pravi v svojem uvodniku: Naravnost neverjetno se zdi, da se na kontinentu, na katerem živi nad 100 milijonov ljudi, sploh more pojaviti pri sedanji civilizaciji ideja, da naj bi kar 1800 podjetij prekinilo sleherno svoje delovanje. Če bi se ukrepi v zvezi s črnimi seznami nameravali izvesti tudi glede na Peru, bi propadlo nad 70 trgovskih podjetij in bi brez dela ostalo na tisoče delavcev. Prekinitev vseh trgovinskih odnošajev z Italijo in Nemčijo bi praktično pomenilo, da ameriški kontinent noče več imeti nobenega opravka z Evropo. Mi smo nevtralni in branimo svojo trgovinsko zvestobo. Nikogar ni v Peruju, ki bi odobraval te črne sezname, ker dejansko pomenijo nedopustno oškodovanje trgovinskih interesov posameznih ameriških držav in še manj dopustno vmešavanje v njihove zadeve.

13 spomenikov v eni sami ulici

Med posebne ljubljanske znamenitosti je treba prištevati Vegovo ulico z njenimi številnimi spomeniki

Ljubljana, 23. julija.

Pogosto smo že slišali očitek, da je Ljubljana revna na spomenikih. Tujci se večkrat čudijo, da v naših sicer zelo lepih ter kultiviranih parkih ne najdeš skoraj nobene skulpture. Kdor pa Ljubljano spozna nekoliko bolje, kdor se ne pomudi samo na Aleksandrovi cesti in v nebotičniku, nam ne očita, da ne poznamo umetnostne tradicije. Žal nimamo primernih priročnikov, ki bi našim gostom odkrili največje ljubljanske značilnosti, jih opozorili ne le na stare, temveč tudi novejše umetnostne spomenike, ne le na stare zaščitene hiše in javna poslopja, temveč tudi na posebnosti, ki jih imenujemo ljubljansko idilo. Na te posebnosti je pa treba opozarjati celo Ljubljančane, ki se namreč pogosto ne zavedajo, kaj zasluži v našem mestu posebno pozornost in kaj ima svojstveno ceno.

SLAVNI VEGA BREZ SPOMENIKA

Nekdanja slavna Kranjska, ki ji je pel slavo znameniti Valvasor, je dala svetu tudi nekaj velikih mož, ki jih pa dandanes ne znamo dovolj ceniti in se mnogo premalo sklicujemo na nje. Ljubljana, ki ima sicer precej spomenikov, bi jih lahko imela še mnogo več, ne da bi nam kdo mogel očitati, da se kitimo s pavovim perjem. Ob tej priliki govorimo o sorazmerno kratki ulici, ki ima v Ljubljani največ spomenikov in ki se imenuje po slavnem Vegi, a Vega v nji nima spomenika. Najbrž je malo mest na svetu, ki bi imele v eni sami ulici na tako kratki razdalji toliko spomenikov kakor naša Vegova. Ker torej ta ulica zasluži posebno pozornost, je prav, da se vsaj vprašamo, kdo je bil Vega. V šoli smo se sicer učili tudi to, a prav tako pozabili kakor vso šolsko modrost. Naj torej mimogrede omenimo, da je bil Jurij Vega, ki se je rodil 23. marca 1754 v Zagorici in ki je umrl 26. septembra 1802, slovit matematik in profesor. Napisal je celo vrsto matematičnih del in sestavil logaritmične tabele. Nekoč sem slišal, da se po Vegi imenuje tudi neka zvezda, vendar slava našega Vege ne sega tako visoko v nebo. Astronomi res poznajo zvezdo pod tem imenom, toda ime izvira iz arabščine »al vaki«, kar pomeni »padajoči orel«.

EMONSKI ZID

Vegova ulica je bila prejšnje čase znamenita po tako zvanem emonskem zidu. Zanimivo je, da smo ostanke enega in istega zidovja v Ljubljani imenovali z dvemi imeni: na Mirju je staro obzidje Emone imenovano rimski zid, v Vegovi ulici smo ga pa imenovali emonski zid. Sicer je ostalo malo pristnega na starem obzidju Emone, morda le nekaj kamnov, ime po Rimljanih in Emoni si je pa vedar zaslužilo. Prav je tudi, da se je ohranilo med nami še vsaj nekaj spoštovanja, če ne do ostanka starinskega zidovja samega, pa vsaj do kraja, kjer je stalo. Če bi imeli manj smisla za zgodovinske znamenitosti, ki so velikega pomena za utrditev zgodovinskih tradicij mesta, bi zdaj več ne imeli rimskega zidu na Mirju. Pred leti je bilo namreč že resno načeto vprašanje, ali naj kamnito zidovje, ki ga je bilo treba neprestano popravljati, podro in zemljišče ob njem zazidajo — na starih, kulturnih tleh Emone. Hujša usoda je pa doletela emonski zid. Ljubljančani zdaj že pozabljajo, da je bil v Vegovi ulici.

PRVA REGULACIJA VEGOVE ULICE

Pred leti, ko je Ljubljana doživela veliko dobo regulacij, je prišla na vrsto tudi Vegova ulica. Ne moremo reči, da je ta ulica spadala med najlepše v Ljubljani. Lahko bi jo imenovali namestu Vegova — vegasta. Brez enotne, ravne stavbne črte je in tudi brez enotnega stavbnega sistema, o arhitekturi posameznih poslopij pa raje ne izgubljajmo besed. Pri regulaciji so uravnavali vsaj širino ceste in razširili hodnike. Drevje v tako zvanem glasbenem parku zakriva čudna pročelja starinskih hiš, terasa na ostankih emonskega zidu z drevjem je pa zakrivala vsaj delno grdo vrzel, nezazidano zemljišče, kjer je včasih stal knežji dvorec in kjer zdaj stoji vseučiliška knjižnica. Ob koncu ulice so postavili visok steber, spomenik neznanemu vojaku izza napoleonskih vojn in Iliriji. S temi preureditvami in pozneje še z desetimi spomeniki pred poslopjem Glasbene matice je Vegova ulica precej spremenila svoje lice in priznati je treba, da ima svoj poseben čar. Tedaj so tudi temeljito popravili razpadajoči emonski zid in nikomur ni prišlo niti na misel, da ga bodo čez nekaj let podrli brez sledu in na istem kraju uredili povsem novo teraso na novem, nižjem kamnitem zidovju.

TRI SKUPINE SPOMENIKOV

Spomenikov v Vegovi ulici je toliko, da jih je treba deliti na skupine. Skupina zase je spomenik Ilirije, ki je prav za prav na meji Napoleonovega trga in Vegove ulice. Tu se slava Vege preliva s slavo Napoleona, lahko bi pa tudi rekli, da se srečujeta dve dobi: ob ostanku emonskega zidovja — zdaj nas nanj spominja le še nova terasa pred vseučiliško knjižnico — govori o Napoleonovi Iliriji svojevrsten spomenik, visoko nad simbolom stare Emone. V soseščini se pa skriva pod latniki, ki nas spominjajo na južne, solnčne kraje, Gregorčičev spomenik. Spomenik sam na sebi sicer ni najslabši, a latniki so budili precej pohujšanja. Ta spomenik spada že v skupino pred vseučiliško knjižnico, k terasi, kjer smo šele pred tedni dobili spomenik Ivana Prijatelja. Spomeniki pred vseučiliščem bodo posvečeni naši književni kulturi kakor so spomeniki pred Glasbeno matico glasbeni. Torej imamo tu tudi po pomenu tri skupine spomenikov: zgodovina, književnost, glasba. Na terasi pred knjižnico bomo sčasom še dobili več spomenikov; prostora je dovolj, a naša literatura ima tudi že dovolj imen, ki zaslužijo, da jih vklešemo v kamen. Niti Cankar nima v Ljubljani spomenika, čeprav imamo Cankarjevo ime sicer vedno na jeziku, ko govorimo o naši literaturi. Cankarju smo posvetili v Ljubljani le precej žalostno nabrežje. Toda nebo nad našim narodom bo moralo ostati jasno, če naj še odkrivamo spomenike svojim možem.

LITERATURA 4 SPOMENIKE: GLASBA 10 SPOMENIKOV

Značilno je, da je Ljubljana znala doslej mnogo bolje ceniti glasbenike kakor književnike, če sodimo po številu spomenikov. Toda pri tem ne upoštevamo spomenikov, postavljenih na pokopališčih. Govorimo o spomenikih, ki so sredi živega mesta in ki govore množicam vedno. Pesniki imajo v Ljubljani le tri spomenike: Vodnik, Prešeren, Gregorčič. Med spomenike, posvečene književnikom, moramo prišteti še novi, Prijateljev spomenik. V to skupino pa ne kaže uvrščati Trubarjevega spomenika. Kult glasbe gojimo v Ljubljani bolj organizirano kakor književnosti, zato je bilo tudi mogoče odkriti glasbenikom toliko spomenikov hkrati. Teh spomenikov je toliko, da najbrž niti ne veste na pamet vseh imen ovekovečenih skladateljev. Naštejmo jih po vrsti: Emil Adamič, Benjamin Ipavec, Vatroslav Lisinski, P. J. Gallus, Fr. Gerbič, M. Hubad, Davorin Jenko, Stevan Mokranjac, Hugolin Sattner in Anton Foerster. V glasbenem parku je še dovolj prostora za nadaljnje spomenike. Morda smemo upati, da bo dobil tu spomenik tudi Slavko Osterc.

Ali po tem takem Vegova ulica ne zasluži, da jo proglasimo za eno največjih ljubljanskih znamenitosti? Ko razkazujemo našim gostom mesto, bi vsekakor ne smeli pozabiti na Vegovo ulico. Organizatorji šolskih ekskurzij v Ljubljano se navadno tudi ne spomnijo na to ulico. Če bi Ljubljančane vprašali, koliko spomenikov je v Vegovi ulici, bi vam najbrž ne znali odgovoriti.

Velika sezona na živilskem trgu

Na trgu je zadišalo že po jeseni — Pocenitev sočivja

Ljubljana, 23. julija.

Zdi se, da se letos posebno hitro bliža jesen, preliva se iz pomladi skoraj neposredno. Vročega poletja je bilo še malo, a že so se začela jesenska, meglena in hladna jutra. Zdaj je že malo krajši dan, kar se pozna tudi na živilskem trgu; življenje na njem se ne začenja več tako zgodaj kakor prejšnje tedne. Ob 7. je trg navadno še slabo založen in tudi kupovalke so še redke, med tem ko se je prej kupčevanje začelo že pred sedmo.

Začenja se velika sezona na živilskem trgu, ker je vedno več novih pridelkov, med njimi tudi precej jesenskih. Prihodnje mesece bo trg najbolje založen. Sočivja in zelenjave bo naprodaj še več. Ne moremo pa napovedati, kako bo trg založen letos s sadjem, ker se ne obeta dobra letina in ker so se razmere bistveno spremenile. Zdaj ne uvažamo več sadja iz vzhodnih in severnih pokrajin. Doslej je prevladovalo na trgu sadje iz južnih pokrajin. Uvažajo ga trgovci z južnim sadjem in drugimi pridelki ter zalagajo z njim branjevce. Če ga prodajajo po upravičeni ceni, se bo izkazalo po uvedbi strogega nadzorstva, ki ga je napovedala mestna občina.

Meščani doslej še niso mnogo kupovali sadja. Nadomestilo so bile jagode, predvsem borovnice. Značilno je, da letos ni bilo naprodaj toliko vrtnih jagod kakor prejšnja leta. Najbrž so ljudje porabili raje vrtno zemljo za druge pridelke. Borovnic je čedalje manj naprodaj. Letos se pozna po naših gozdovih, da ljudje znajo mnogo bolj ceniti borovnice ter so jih po večini že obrali. Včasih je pa ostalo mnogo tega bogastva neizkoriščenega v gozdovih. Zdaj se gospodinje ne morejo več zalagati z večjimi količinami borovnic, za vkuhavanje; tržni pazniki morajo skrbeti, da se nobena kupovalka ne založi preveč na škodo drugih.

Upamo, da bo poslej na trgu naprodaj več gob. Gobanov je bilo doslej še vedno malo in najbrž jih ne bo več pred jesenjo. Mnogo je pa lisic. Tudi danes je bil trg z njimi dobro založen. Gobe vsebujejo mnogo beljakovin in lahko služijo kot dobro nadomestilo za meso. Zato smemo upati, da jih bodo gospodinje znale bolje ceniti. Toda za pripravo gobjih jedi je treba masti. Lisice so naprodaj po 4 lire liter, kar je v primeri s cenami drugih živil zmerna cena.

Sadje se zadnje čase ni pocenilo razen svežih smokev; prve so prodajali po 10 L kg, zdaj so pa po 8 L. Med sadjem je zdaj mnogo breskev, ki se pa ne pocene izpod 8 L kg. Tudi hruške so naprodaj po nespremenjeni ceni, 6 do 8 Lir kg.

Pocenjuje se pa sočivje. Pred dnevi je tržni urad predpisal maksimalne cene za zelenjavo in sočivje in ob tej priliki so se zlasti precej pocenile kumare. V soboto so bile kumare še po 4 L kg, zdaj je pa določena maksimalna cena na 1.8 L. Nekatere prodajalke se niso sprijaznile takoj s tako veliko pocenitvijo. Krompir se od zadnjega tržnega dne ni več pocenil. Uvoženi je po 1.8 L kg, kifelčar pa po 2 L. Tudi stročji fižol se ni več pocenil. Domači nizki je po 2 L kg, uvoženi, visoki pa po 3.5 do 4 L. Zdaj so gospodinje že začele kupovati kumarice za vlaganje. Prejšnja leta so bila kumarice za vlaganje ob tem času po 10 din 100 kosov. Zdaj je določena maksimalna cena na 6 L.

Vedno več je kapusnic, čeprav letos zelje uničujejo zelo razni škodljivci. Ljudje so sadili mnogo več zelja kakor prejšnja leta in jeseni ga bo precej naprodaj tudi na debelo, če ne bodo gosenice napravile prevelike škode. Zdaj so zeljnate glave, kakor tudi ohrovt, po 1.5 L kg kakor je predpisana cena.

Mlečnih izdelkov navadno ni naprodaj na trgu. Odkar ne prodajajo več jajc na stojnici tržnega urada, povprašujejo gospodinje po njih samo po trgovinah.

Živilske nakaznice za maščobo in sladkor za avgust

Ljubljana, 23. julija.

V navodilo in ravnanje prebivalstva in trgovcev na drobno sporoča mestni preskrbovalni urad:

Živilske nakaznice za maščobo (mast, slanina, olje) in sladkor za mesec avgust bodo izdane na podlagi prošenj, ki so bile vložene prejšnji mesec. Zato ni potrebno prošenj ponavljati.

Če pa so nasale spremembe v posesti zalog, bo treba postopati na sledeči način:

Družinski glavarji, ki so že v posesti živilskih nakaznic za maščobo in sladkor in ki so sedaj pridobili zalogo, morajo zalogo takoj prijaviti pri trgovcu na drobno, najpozneje pa do 24. t. m. na posebnih formularjih, ki se dobe pri trgovcu-detajlistu.

Oni družinski glavarji, ki so pa med tem že prijavljeno zalogo porabili, pa bodo lahko zahtevali gori navedena živila pri trgovcih na drobno.

Trgovci na drobno bodo morali vse spremembe, ki so jim jih naznanili interesenti, predložiti najpozneje do 25. t. m. mestnemu preskrbovalnemu uradu, kjer bodo lahko dobili tudi nadaljnje tozadevne tiskovine.

Civilne zavodske družine, gostinski obrati in — samo za sladkor — tudi lekarne, bodo morale eventualne spremembe zalog prijaviti tekom 24. t. m. neposredno pri mestnem preskrbovalnem uradu, kjer se jim odobri bon za dobavo.

Vodja italijanskega sporta v Ljubljani

Ustanovljen je bil pokrajinski odsek olimpijskega odbora za Ljubljansko pokrajino

Ljubljana, 23. julija.

Včeraj je prispel v Ljubljano predsednik Italijanskega narodnega olimpijskega odbora (CONI) nacionalni svetnik Manganiello. Dopoldne ga je sprejel Visoki Komisar, s katerim je proučil razna sportna vprašanja, ki zadevajo novo pokrajino. Popoldne je ob spremstvu poveljnika fašistične zveze pokrajinskega tajnika Dopolovora obiskal sedež Stranke ter nato sportne prostore, stadione in bazene. Kasneje so bili šefu italijanskega sporta predstavljeni na Visokem Komisariatu predstavniki in voditelji pokrajinskega sporta. Predstavil jih je bivši predsednik sportnih zvez.

Nacionalni svetnik Manganiello in Eksc. Visoki Komisar Emilio Grazioli sta izrazila svoje zadovoljstvo spričo sportnega udejstvovanja v pokrajini in spričo vneme in lojalnosti slovenskih sportnikov. Naznanila sta, da bodo njih sportne organizacije vključene v italijanske organizacije. Ustanovljen je bil pokrajinski odsek olimpijskega odbora za ljubljansko pokrajino. V njem bodo zastopane zveze vseh sportnih panog.

Nezadovoljstvo v Angliji s spremembami v vladi

Angleška javnost zahteva sposobnejše ljudi za vodstvo vojne

Berlin, 22. julija d. Kakor javljajo poročila iz Londona, so bile najnovejše spremembe v angleški vladi sprejete v angleški javnosti z različnimi občutki. Med tem ko »Times« hvali novega propagandnega ministra Brackena in mu šteje v dobro, da je v posebno intimnih odnošajih s Churchillom, pa je »Manchester Guardian« skeptičen ter pravi, da niti Bracken niti novi finančni tajnik Sandis ne bosta mogla spremeniti osnovnih pomanjkljivosti in napak angleške vlade. »News Chronicle« pravi, da se imata oba zahvaliti za sprejem v angleško vlado ne svojim sposobnostim ali svojemu udejstvovanju, temveč okoliščinam, o katerih je bolje, da se ne govori.

Stockholm, 22. julija d. Kakor poroča londonski dopisnik švedskega lista »Stockholms Tidningen«, izpremembe v angleški vladi še vedno niso ustregle ostri angleški opoziciji proti Churchillovi vladi. Kakor piše londonski »Sunday Times«, je še zmerom ostalo nerešeno vprašanje ministrstva za vojno proizvodnjo skupaj z mnogimi drugimi problemi, ki še nadalje slabe moč Velike Britanije. List piše, da zahteva vsa angleška domovinska fronta večjo aktivnost v sedanji vojni. Churchill uživa, pravi list, sicer kot vojni vodja zaupanje angleškega naroda, toda vojne ne dobivajo samo vojaki. Le malo sedanjih angleških ministrstev dela danes zadovoljivo. Zaradi tega bi bilo po mnenju tega lista potrebno posamezna ministrstva še nadalje razbremeniti ter jim dodeliti uradnike in namestnike in sicer tudi ministrskemu predsedniku samemu.

Znani publicist Garvin piše v »Observerju«, da bi bilo treba najti moža, ki bi bil sposoben, da se postavi na čelo angleški civilni obrambi. Treba bi bilo pripraviti obrambo civilnega prebivalstva pred nemškimi napadi, ki bodo gotovo prišli kot odgovor na angleško letalsko ofenzivo proti zapadni Nemčiji. Garvin sodi nato, da bi bilo sedaj, ko je nemška vojska na vzhodni fronti zapletena v borbo na življenje in smrt, pričeti — »smrtni sunek proti Nemčiji z angleško ofenzivo na zapadu, ako bi seveda Anglija mogla prevzeti tako velik riziko ter v množicah žrtvovati ljudi in materiál«. Na kraju svojih izvajanj Garvin z žalostjo ugotavlja, da se sedaj vidi, kako usodnega pomena je postalo za Anglijo, da še doslej ni mogla spraviti svoje vojne proizvodnje v polni meri v tek. Garvin zaključuje, da je pač treba od Churchilla zahtevati popolne brezobzirnosti v ravnanju s svojimi ministri in uradniki, ki niso dorasli svojim nalogam.

New York, 22. julija d. Kakor poročajo dopisniki ameriških listov iz Londona, izpremembe v angleški vladi nikakor še niso odstranile nesoglasij v Churchillovem kabinetu. Tako n pr. poroča agencija United Press, da zahtevajo angleški krogi odstranitev vseh »šibkih« članov Churchillove vlade ter ustvaritev novih ministrstev za proizvodnjo in civilno obrambo. List »Daily Mail« piše v svojem komentarju o preosnovi vlade, da gre zgolj za izpremembe v resorih, kakršnih je bilo že itak dovolj. Londonski »Daily Herald« ugotavlja, da sedanja preosnova Churchillove vlade nikakor ne ustreza dejanskim potrebam. Tudi list »News Chronicle« ne prikriva svojega razočaranja nad preosnovo, ki ni prinesla, kar so Angleži upravičeno pričakovali, namreč večje delavnosti. Na splošno izražajo ameriški listi upanje, da bo vsaj novi informacijski minister Bracken, ki uživa popolno Churchillovo zaupanje, izposloval, da bo informacijska služba hitreje poslovala kakor pa doslej.

Po informacijah agencije Associated Press iz Londona bo Churchill v bližnji bodočnosti še v večji meri skušal ustreči opoziciji ter bo morda že v naslednji debati pred parlamentom napovedal osnovanje posebnega ministrstva za proizvodnjo. Po mnenju poučenih krogov prihaja za to mesto v poštev edinole Beaverbrook.

Blokiranje cen

Visokemu Komisarju prihajajo ponovno pritožbe zaradi zlorabnega zvišanja cen v javnih obratih.

Visoki Komisar opozarja prodajalce na določbe svojih uredb št. 17 od 9. maja in št. 63 od 9. julija, s katerimi so se cene vseh vrst blaga, kolikor niso določene s poebnimi ceniki, in predhodno veljavna zvišanja blokirala na dan 15. marca t. l.

Zato se bo vsaka nedovoljena sprememba cen navzgor smatrala za prestopek proti gornjim uredbam in bo strogo kaznovana.

Eleonora Roosevelt prva komunistična žena v Beli hiši

Rim, 16. jul. s. Bivšemu predsedniku Zedinjenih držav Hooveru, ki je rekel, da predstavlja Rusija enega najbolj krvavih terorističnih režimov v zgodovini, ki se je zarotil proti vsemu svetu, je posvečen dokumentarni članek v včerajšnji številki revije »La vita italiana« in sicer z naslovom »Prva komunistična žena v Beli hiši«. V članku se omenja, da je Giovani Preciossi že 15. aprila 1934 v polemiki z ameriškimi novinarji poudaril, da sta dva dogodka značilna za prvo leto židovsko-Rooseveltovega predsedništva: 1. Opustitev Monroeove politike, 2. Priznanje Sovjetske Rusije. Omenjajoč znano brzojavko, s katero je Roosevelt 12. decembra 1937 čestital Stalinu k uspehu v 20letni dobi komunizma omenja Preciossi natančne datume in okoliščine, da je bila Rooseveltova žena, še preden je Roosevelt postal predsednik, v popolnem soglasju z možem aktivna boriteljica za odpravo Monroeove doktrine in za vzpostavitev odnosov s Sovjetsko Rusijo. Rooseveltova žena je bila član družbe Garland-Fondation, ki je najbolj odgovorna za komunistično propagando v Ameriki in se je aktivno udeleževala vseh intrig židovske propagande v Zedinjenih državah. Kmalu po izvolitvi Roosevelta je najbolj znana propagatorka Amerike Carrie Champion Katt v nekem javnem predavanju pozdravila prezidentovko kot prvo komunistično ženo, ki je stopila v Belo hišo. Naslednji dan je Rooseveltova žena podaljšala komunistične oddaje v celotnem omrežju ameriške radiofonije. Revija odkriva, da je vsa vojska velikih Židov, ki je prišla v Belo hišo, izvirala iz osebnih krožkov Eleonore Roosevelt. S pomočjo njih so se zbirali fondi za ustanovitev židovske kolonije v Galileji, posvečene Leonu Blumu. Važno vlogo v prid boljševikom je prezidentovka igrala med špansko državljansko vojno in na večer pred padcem Barcelone so dospele v New York s pomočjo mučilca Kristjanov Negrina nekatere slike Goye in Velasquesa, katere so vzeli iz španskih muzejev in poslali kot darilo Rooseveltovi ženi.

Beležnica

KOLEDAR

Danes: Sreda, 23. julija: Apolinarij

DANAŠNJE PRIREDITVE

Kino Matica: Poštarjeva hči
Kino Sloga: Morje
Kino Union: Železna maska
Veseli teater: ob 20.30 v Delavski zbornici

DEŽURNE LEKARNE

Danes: Dr. Kmet, Tyrševa cesta 43, Trnkoczy ded., Mestni trg 4, Ustar, Šelenburgova ulica 7.

Malo italijanščine za vsak dan

26

»Snoči smo stopnjevali,« je začel Bolči, »in sem namenoma omenil samo stopnjevanje, kakršno poznamo v slovenščini. Italijan pa stopnjuje lahko tudi drugače. V slovenščini stopnjujemo navzgor: bolj, najbolj... Italijan stopnjuje tudi n a v z d o l: manj, najmanj... Način je isti, samo da namesto ‚più', ‚il più, la più' rečemo **‚méno', ‚il méno, la méno'.** Na primer...«

Gospod Piškur mu je hitro segel v besedo. »Na primer: rícco, méno rícco, il méno rícco — oziroma: rícca, méno rícca, la méno rícca. No?«

»Siète diligentíssimo,« je rekel Bolči.

»Lahko me pohvališ, da,« je godrnjal gospod Piškur.

»Še drugače te lahko pohvalim. Snoči namreč nisem navedel vseh načinov superlativa ali presežnika. Lahko bi namreč rekel tudi: siètè diligènte diligènte — to je, pridevnik bi p o n o v i l. Lahko bi rekel še: siète **mólto** diligènte — to pa že tako razumete! Italijan šteje tudi to med superlative.«

»Da, da. Oče je bolj marljiv kakor sin. Čak, kako bom to rekel: Il pádre è più diligènte — kakor? Kako naj rečem ‚kakor'?«

»‚Kakor' izražamo v italijanščini s predlogom **‚di'.** Saj je podobno slovenski rabi, če rečemo po slovensko: Oče je bolj marljiv o d sina. Primer si si seveda ti izbral!« je hitel dodajati Bolči.

»Jaz, jaz. Torej: il pádre è più diligènte di... il fíglio, aha, ‚di + il' bo dalo **‚del'.** Hvala Bogu: Il pádre è più diligènte del fíglio. Prav?«

»Prav.«

»In resnično,« je uščipnil sina gospod Piškur.

»Dobro, dobro,« se je delal Bolči ravnodušnega. »Zdaj pa primer: Sin je bolj brihten kakor pa priden. No?«

»Kakšen primer pa je spet to?« je vzrasel gospod Piškur.

»Moj,« je na kratko odgovoril Bolči. »No?«

»Il fíglio è più intelligènte di diligènte,« je rekla nato gospa Piškurjeva, ker se gospod Piškur ni hotel oglasiti.

»Ne bo prav, mama. Prej smo primerjali dve osebi — il padre, il figlio. Zdaj pa primerjamo dve lastnosti — intelligènte, diligènte. Če primerjamo dve lastnosti, rabimo v pomenu ‚kakor' — naš že znani univerzalni **‚che'!«**

»Torej moram pravilno reči: Il fíglio è più intelligènte che diligènte!«

»Tako je! No, zdaj se pa pomenimo še o stopnjevanju p r i s l o v a. Stopnjujemo ga v komparativu, to je v drugi stopnji, v primerniku, prav tako kakor pridevnik: difficilménte — težavno, più difficilménte — težavneje. Presežnik, tretja stopnja, superlativ, pa se tvori tako, da dodamo ženski presežnikovi obliki pridevnika z **‚-issima'** končnico **‚-mente'**; torej: ‚difficilissima + mente', difficilissimamente — najtežavneje, zelo težavno.«

»Primojdunaj, to je pa res zelo težavno. Ne samo na sebi, ampak kdo bo to izgovarjal! Difficilissimamente... Človek si jezik polomi!« se je vendar spet oglasil gospod Piškur.

»Potolaži se, papa. Ponavadi takega superlativa ne rabimo. Rajši rečemo: mólto difficilménte.«

»Tako pa že. Temu se reče uvidevnost. No, potem pa vsa stvar prav nič huda ni. Saj skoraj ni razlike med pridevnikom in prislovom!«

»Imamo seveda spet nekaj nepravilnih primerov.«

»A?«

»Da, nepravilno stopnjevanje prislovov. Bom kar zapisal.«

Bolči je vzel spet list papirja in pisal.

Bène — dobro, méglio (izg. méljo) — bolje, il méglio — najbolje,
mále — slabo, pèggio (izg. pèddžo) — slabše, il pèggio — najslabše,
mólto — mnogo, zelo, più — več, bolj, il più — največ, najbolj,
pòco — malo, méno — manj, il méno — najmanj.

»Tako,« je rekel Bolči. »Staséra abbiámo imparáto mólto.«

»Staséra?« je vprašal gospod Piškur.

»Staséra = nocoj. La séra = večer. ‚Staséra' je prav za prav okrajšana oblika: quésta séra = ta večer, nocoj.«

»Prav za prav zdaj ni čas za učenje. Lúglio non è mése — za šolo?« je poskušal gospod Piškur.

»Za šolo, recimo rajši: šole — di scuòla.«

»Lúglio non è mése di scuòla. Adèsso vorrèi — iti?«

»Iti = andáre.«

»Adésso vorrèi andáre — na deželo, na letovišče?«

»Dežela v nasprotju z mestom — la campágna, na deželo — in campágna. Letovišče = la villeggiatúra, na letovišče = in villeggiatúra.«

»Ècco, adèsso vorrèi andáre in campágna o in villeggiatúra. Zelo vroče je tukaj — kako bi to rekel?«

»Fa mólto cáldo quí.«

»Si, veraménte, mólto cáldo.«

»Trebalo bi iti na vlak, sesti na kolo ali pa jo mahniti kar peš... Bisognerèbbe... no, kako naj pa potem povem?«

»Bisognerèbbe prèndere il trèno (dobesedno: vzeti vlak) ovvéro andáre in bicicletta...«

»Ta je pa dobra, andáre in bicicletta! ‚Andare' se vendar pravi ‚iti'!«

»Seveda, ampak tako se pravi! Iti peš — andáre a pièdi.«

»No, danes se ne hodi več dosti peš. Quésto non si fà — ali je dobro tako?«

»Imenitno!«

»Quésto non si fa più. Ponavadi?«

»Ordinariaménte.«

»Ècco. Letos ostanemo doma. Kako naj to rečem?«

»Letos = quest'ánno. ‚Quésto' se pred samoglasnikom apostrofira. ‚Ostanemo' povejmo rajši brezosebno: se ostane = si rèsta. Doma = a cása.«

»Quest'ánno si rèsta a cása,« je vdano rekel gospod Piškur. »Na pivo pa le grem!« je dodal in vstal.

Tudi ljubezen je umetnost

Mnogi nesrečni zakonci se zatekajo k psihiatrom, pri katerih dobe dobre nasvete

Škoda, da se ne da ljubezen osredotočiti ali zgostiti v kapljice ali pilule. Tako bi jih lahko zdravniki predpisovali kot zdravilo svojim bolnikom. Te besede je izgovoril neki zdravnik za duševne in živčne bolezni in v njih je mnogo življenjske modrosti. Srečna ljubezen ali srečno zakonsko življenje je lahko po mnenju dotičnega zdravnika zelo učinkovito sredstvo za zboljšanje ali izlečenje nekaterih mentalnih in živčnih motenj. Zdravnik, ki proučuje vzroke teh bolezni, pogosto odkrije med njimi disharmonijo v erotičnem življenju.

Tako se je zatekel v zdravnikovo ordinacijo mlad violinist, ki so ga tako mučili živci, da je to oviralo tudi njegovo umetniško delovanje. Bil je prepričan, da pozna vzrok svoje bolezni. Odločno je trdil, da je vsega kriva njegova žena. Poročena sta bila šele leto dni, pa se je bila njena ljubezen že povsem ohladila. Tudi za njegovo umetnost se ni prav nič zmenila. Celo na njegove koncerte ni hotela hoditi. Ko si je olajšal srce in potožil zdravniku svoje gorje, ga je le ta vprašal: Za katerega pisatelja se vaša žena najbolj navdušuje?

Mož na to vprašanje ni znal odgovoriti.

— Katera je najdražja roža vaše žene?

In zopet mož ni znal odgovoriti.

Tako ga je vprašal zdravnik še, kaj njegova žena najraje je, kateri igralci ji najbolj ugajajo, za kakšne zabave se najbolj ogreva itd. Toda mož na nobeno vprašanje ni znal odgovoriti. Tedaj je napeljal zdravnik pogovor na moževe gosli in tedaj se je možu razvezal jezik. Na dolgo in široko je pripovedoval zdravniku, da je treba goslim posvetiti največjo pozornost, da je treba paziti, kje so shranjene, da ne sme biti v sobi prevroče, ne prehladno, zrak ne presuh. V futeralu gosli ne smejo biti predolgo zaprte. Skratka, potrebno je to in ono, če hoče umetnik izvabiti iz glasbila najlepše glasove.

Zdravnikov nasvet je bil kaj enostaven: Ne da bi vprašali svojo ženo poizvedite, kaj ji je najljubše in najdražje. Poizvedite tudi, katere moške lastnosti najbolj ceni. Kakor za svoje glasbilo, tako se zanimajte tudi za svojo ženo, in kakor ste ugotovili za glasbilo, kako je treba ravnati z njim in na kaj je treba paziti, tako storite tudi s svojo ženo. Nji posvetite vsaj desetino skrbi in pozornosti, ki jih posvečate svojim goslim. Kakor glasba je namreč tudi ljubezen umetnost. In kakor je vam potrebna za življenje glasba, tako je vam potrebna tudi ljubezen. Cela leta dela in potrpežljivosti ste žrtvovali, da bi se naučili igrati na gosli. Žrtvujte tudi nekaj časa za to, da se naučite umetnosti ljubiti. Naučite se obvladovati čustva svoje žene, kakor obvladate strune svojih gosli.

Mož dotlej ni videl ljubezni od te strani, toda držal se je zdravnikovega nasveta in kmalu so se pokazali sadovi njegovega prizadevanja. Žena se je temeljito izpremenila in njuno zakonsko življenje je postalo srečno.

Neki pisatelj, ki je bil v zakonu zelo nesrečen in ki mu je psihijater tudi povedal, da je ljubezen umetnost, je ogorčeno odklonil to naziranje. Po njegovem mnenju bi bila to profanacija ljubezni, ki je in mora biti nekaj spontanega. Nekatere žene uporabljajo takozvano »umetnost«, da zapeljejo može, toda to nima nič skupnega z ljubeznijo, z resnično in vročo ljubeznijo.

— Ali ljubite svoje delo? — ga je vprašal zdravnik.

Mož je pritrdil. — Kadar pišem knjigo, — je dejal, se znam tako poglobiti v značaj junakov, da jih vidim pred seboj kakor žive.

— Kadar pišete roman — je nadaljeval psihijater — ali se ne ravnate po izvestnih zakonih in smernicah, da dosežete zanimanje med čitatelji? Ali morete tajiti, da ima tudi literatura svojo tehnično stran? Ne morete. Vidite, enako je tudi z ljubeznijo. Tudi tu se lahko izkaže za neuspešen ali celo napačen vsak spontani, samovoljni korak.

Tudi mnoge žene se obračajo na zdravnike za živčne bolezni. Posebno je med njimi mnogo takih, ki posvečajo preveč pozornosti svoji zunanjosti. To so žene, ki se dan za dnem in pretirano lepotičijo in marsikatera izmed njih sliši v psihijatrovi ordinaciji skoraj ciničen, toda umesten nasvet: Pomnite, da je zmernost še posebno potrebna pri lepotičenju. Ne hodite spat z obrazom pokritim s plastjo kreme, z nakodranimi lasmi in namazanimi rokami v rokavicah. Odložite nego svoje lepote na dnevni čas. Ne prizadevajte si biti lepa in mikavna samo čez dan, za oči tujih ljudi, prizadevajte si biti čim mikavnejša ponoči, pa se vam ne bo treba več pritoževati na sitnost svojega moža in s tem povzročeno lastno nevrastenijo.

So pa še drugi primeri. Ženi, ki so ji zaradi moževe nezvestobe odpovedali živci, je svetoval zdravnik, naj za nekaj časa kam odpotuje. Krčevito se je temu upirala, češ da noče prepustiti brez boja bojišča »onj drugi«. Slednjič se je pa le dala pregovoriti. Na zdravnikov nasvet je jela posvečati večjo pozornost svoji zunanjosti in ko se je čez mesec dni vrnila sveža, nekaj kilogramov lažja, zagorela in z izpremenjeno pričesko, jo je zdravnik komaj spoznal. Tudi v njenem živčnem in duševnem stanju je bila nastala velika izpremememba. Ni se več zmenila za to ali hodi njen mož z drugo. Bila je trdno prepričana, da si bo zopet pridobila njegovo ljubezen. Samozavest se je oglasila v nji, ko je videla, da se ozirajo za njo drugi moški.

Niso pa samo fizični momenti, ki lahko povzročijo disharmonijo med zakonci. Nesoglasja morejo biti tudi drugačnega značaja in z dolgim sožitjem se večkrat stopnjujejo tako, da lahko postanejo vzrok živčnih in duševnih motenj. Neka žena se je pritoževala, da so ji neprestani prepiri z možem razrvali živce. — To je strašen človek, ima pa hude skrbi v poklicu. Toda, če poskusim pregnati mu jih, postane še bolj siten in razdražen. Zlepa in z grda mu prigovarjam, naj si s svojimi poklicnimi zadevami ne beli preveč glave, toda vse moje prizadevanje je zaman.

— Gospa vi imate idealnega moža — je odgovoril zdravnik. — Ali ste poskusili kdaj pustiti ga pri miru samega, če ga mučijo težke skrbi in če je slabe volje?

— Ne, na to žena nikoli ni pomislila in vendar sta živela zakonca skupaj že 15 let.

?

Nobena skrivnost ni, da imajo oglasi v »Slovenskem Narodu« velik uspeh.

Kadar potrebujete kar koli, se poslužite oglasa v »Slovenskem Narodu«.

OGLAS V »SL. NARODU« POMENI USPEH

Za isti dan sprejema oglasni oddelek naročila zmerom samo do 9. ure dop.

LAMPADE

Lampade elettriche di tutti i tipi e per qualsiasi applicazione, prodotte nei grandiosi stabilimenti di Alpignano (Torino), dotati di macchinario modernissimo e di laboratori sperimentali perfetti.

Richiedere listini alla:
PHILIPS S.A.I.
MILANO - VIA S. MARTINO, 20

PHILIPS

Vsakovrstne električne žarnice, za različne uporabe, proizvod znanih, velikih tvornic v Alpignano (Torino), opremljenih z najmodernejšimi stroji in z dovršenimi eksperimentalnimi laboratoriji.

Zahtevajte ceník pri:
PHILIPS S.A.I.
MILANO - VIA S. MARTINO, 20

ŽAREČA LUČ

DNEVNE VESTI

— **Duce sprejel generala Oxilia.** Iz Rima poročajo, da je sprejel Duce šefa vojaške misije pri neodvisni Hrvatski generala Oxilia, ki mu je poročal o raznih zadevah misije. Duce je dal vsa potrebna navodila za nadaljnje delo.

— **Ducejev dar dvema paroma dvojčkov.** Tržaški prefekt je nakazal iz posebnega fonda, ki ga je določil Duce, darilo 700 lir Georgiu Verginelli, ki sta se mu rodila dvojčka Mario in Laura, ter 600 lir Aldu Borgheseu, ki sta se mu rodila dvojčka Anton in Marija.

— **Prometni Minister Host Venturi v Münchenu.** Iz Münchena poročajo, da je priredil nemški prometni minister banket na čast italijanskega prometnega Ministra Hosta Venturia. Banketa so se udeležili mnogi bavarski dostojanstveniki, med njimi tudi predsednik vlade dr. Sieber in veliki župan dr. Fiehler, z italijanske strani pa generalni konzul in Fašistični tajnik. V kratkem govoru je nemški prometni minister naglašal sodelovanje med državami osi tudi na polju bodočin evropskih prometnih zvez. Med svojim bivanjem v Münchenu je Minister Host Venturi počastil spomin žrtev nacinalsocialistične revolucije in položil na njihov grob lep venec.

SILVIO ROSSI
TRIESTE: Via Ponchielli No. 3. Piazza Caduti Fascisti N.o 4.
Fabbrica Ombrelli ingrosso - dettaglio
Borsette, valige, bauli, bastoni ecc.
Tovarna dežnikov na drobno — na debelo.
Torbice, torbe, kovčki, palice itd.

— **Pošiljanje paketov vojnim ujetnikom.** Poizvedovalni oddelek Rdečega križa je vložil mnogo truda v to, da bi se vojnim ujetnikom lahko pošiljalo pakete. Osebne intervencije in prošnje Visokemu Komisariatu v tej zadevi so doslej rodile uspeh le v toliko, da je dovoljen paketni promet za italijanske ujetnike. Za pošiljanje paketov nemškim ujetnikom pa teko dogovori z Rimskim Rdečim križem in upamo, da bo ta vprašanje v kratkem ugodno rešeno.

— **Cene paradižnikov v Gorici.** »Piccolo« poroča: Na goriškem trgu prodajajo paradižnike po 2.20 do 2.50 lir, dočim so v Trstu po 1.30 lir za kilogram. Goriške gospodinje so prosile za pojasnilo, zakaj so paradižniki v Gorici dražji in so zvedele, da je bila tržna cena paradižnikov v Gorici določena v dnevih, ko je na trgu skoraj primanjkovalo paradižnikov, pa tudi stroški za prevoz iz Trsta in iz Istre na goriški trg so precejšnji. V nekaj dneh pa bodo prišli na goriški trg domači paradižniki in se bo njih cena še znatno znižala.

— **Osvobojeni hrvatski ujetniki.** V Zagreb se je vrnil poročnik Vladimir Bosiljević, ki je obiskal vsa koncentracijska taborišča ujetnikov v Bolgariji, Srbiji, Albaniji in Grčiji in interveniral za vrnitev vseh hrvatskih vojnih ujetnkov. Bosiljevićeva misija je trajala dva meseca. Zdaj so se vrnili na svoje domove vsi hrvatski državljani, ki so bili ujeti, razen Židov in Srbov. Zbrani so bili tudi podatki o Hrvatih, ki so padli ali bili ranjeni ob balkanskem pohodu. Te dni je bilo zaključeno tudi preseljevanje hrvatskih kolonistov in uradnikov iz Srbije in Makedonije. V zadnjem transportu je prišlo iz Soluna v Zagreb pred dnevi 120 kolonistov.

— **Hrvatski dobrovoljci so odšli na rusko bojišče.** Zagrebški dopisnik graške »Tagespost« Raymund Hörhager opisuje svoje vtise ob odhodu hrvatskih dobrovoljcev na bojišče proti Rusiji in pravi, da je bil tudi na Hrvatskem odziv na križarsko vojno proti boljševizmu velik. Poglavnikovemu pozivu so se odzvali mnogi Hrvati in se vpisali med dobrovoljce. Dopisnik pravi, da se je pri tem v polni meri utrdil sloves Hrvatov kot vojaškega naroda. Zemljevidi Rusije so bili v Zagrebu v kratkem razprodani. Pred izložbami, kjer so pritrjeni zemljevidi vzhodnega bojišča, stoje zdaj dan za dnem množice Zagrebčanov, ki zasledujejo prodiranje nemške vojske v Rusijo. Hrvatsko javnost preveva ponosno veselje v zavesti, da bodo tudi hrvatski vojaki sodelovali v tem boju. Dopisnik zaključuje svoje vtise takole: Hrvatska je stopila z drugimi narodi v boj proti boljševizmu, ki sta ga označila poglavnik in maršal kot sovražnika človeštva. Hrvatska koraka z nami z notranjim prepričanjem v fronti nove Evrope in doprinaša s tem svoj delež k novi ureditvi, ki ne bo ustvarjena z govori, temveč samo z orožjem. Njeni vojaki korakajo zopet kakor pred 250 leti z nemškimi četami, da rešijo Evropo.

— **Železniški promet z bivšimi jugoslovenskimi ozemlji.** Kakor smo že poročali, je bil obnovljen železniški promet med Italijo in Ljubljansko pokrajino ter Reški pokrajini priključenim ozemljem, kakor tudi promet med Ljubljansko pokrajino in Reški pokrajini priključenim pasom preko Italije. »Eco di Roma« poroča glede tega, da je za zdaj izključen tranzitni promet po Ljubljanski pokrajini in po Reški pokrajini priključenem pasu. Glede tega prometa bo železniška uprava od primera do primera izdala posebne odredbe.

— **Sprejemi pri političnem komisarju mariborskega okrožja.** Da bo moglo prebivalstvo mariborskega okrožja iznesti na pristojnem mestu svoje želje, sprejema politični komisar stranke vsak prvi in tretji četrtek v mesecu v Slovenski Bistrici, vsak drugi četrtek v Konjicah in vsak četrti četrtek v Marenbergu.

TOREK, SREDA, ČETRTEK
V DELAVSKI ZBORNICI ob ½9. uri
VESELI TEATER
Predprodaja vstopnic: trafika SEVER, LJUBLJANA, Šelenburgova ulica

— **Številni ponesrečenci.** V ljubljansko bolnico so bili sprejeti zopet številni ponesrečenci: Ciril Rogelj, 2-letni sin posestnika iz Trebnjega je precej močno opečen po telesu. Pri ognjišču se mu je vnela obleka. — Marjana Rozmana, 11-letnega sina posestnika iz Ljubljane, je ugriznil pes v levo nogo. — Terezija Kos, 9-letna hči delavca iz Ljubljane je ranjena na glavi; pri igri ji je vrgel nekdo kamen na glavo. — Anton Pogačar, 16 letni pleskarski vajenec iz Ljubljane je padel s kolesa tako nesrečno, da je dobil hude notranje poškodbe. — Žrtev kolesarske nesreče je tudi Marjan Polik, 17-letni delavec iz Ljubljane, ki si je zlomil levico v rami. — Anton Strle, 7-letni sin posestnika iz Velikih Lašč se je zelo hudo poparil s kropom in njegovo življenje je v nevarnosti. — Jakob Aleks, 53-letni delavec iz Gradca pri Črnomlju, se je poškodoval v gozdu pri delu. — Bukev se je zvrnila nanj in mu zlomila desno nogo. — V bolnico so pripeljali tudi dve družini, odrasle in otroke, žrtve popadljivega psa iz Semiča, in sicer 4-letnega sina Antona Skalo, 15-letnega njegovega brata Jožeta, Marijo Ivec, 50-letno posestnico, njene hčere: 20-letno Frančiško, 11-letno Angelo, 6-letno Marijo in njenega 9-letnega sina Jožefa. Vsi so precej močno ogrizeni.

Statistika nemških gledališč

V sezoni 1940/41 je delovalo v Nemčiji 355 gledališč, v katerih je bilo 300.000 sedežev, dalje 142 gledališč na prostem z 256.150 sedeži in 175 gledaliških družin brez stalnega odra. V Berlinu odpade na 10.000 prebivalcev 82 gledaliških mest, na Bavarskem 29, v Vzhodni Prusiji pa 11. Izmed stalnih gledališč jih je 52% v privatni posesti. Povprečno število mest v enem gledališču se je od leta 1900 skrčilo. Skozi vse leto igra 47% nemških gledališč.

Inseriraj v „Slov. Narodu“

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI
Predstave danes ob 16., 19. in 21. uri!
KINO UNION TELEFON 22-21
Napet film po Dumasovem romanu
ŽELEZNA MASKA
Borba dvojčkov za francoski prestol
Film v celoti opremljen s slovenskimi napisi
KINO MATICA TELEFON 22-41
Film po znani Puškinovi noveli
POSTARJEVA HČI
ki pomeni največji uspeh evropske filmske proizvodnje in ki je milijonom gledalcev ostal v neizbrisnem spominu.
KINO SLOGA TELEFON 27-30
Romantična epizoda iz zgodovine ameriškega divjega zapada
PROSTOVOLJNO V NEVARNOST
V glavnih vlogah: Tom Tyler, Marion Shilling.
Kot dodatek kulturni film:
MONTE SAN MICHELE

Iz Ljubljane

—lj **Ulice za parkiranje avtomobilov.** Prejšnje čase, ko ni bilo prometnih omejitev, je bilo že precej aktualno vprašanje, kje bi poiskali primeren prostor za parkiranje avtomobilov. Sredi mesta je bila določena za parkiranje zasebnih avtomobilov Beethovnova ulica, avtoizvoščki so pa uvrščali svoja vozila kakor zdaj na Aleksandrovi cesti. Beethovnova ulica je bila že pretesna in pogosto so avtomobilisti iskali prostore za parkiranje v drugih ulicah, kjer je pa zaradi tega več ali manj trpel promet. Prejšnje čase je bilo nekoč sklenjeno, da bo za parkiranje avtomobilov določena Gajeva ulica, ko bo urejena. Zdaj je že dalje časa tlakovana in bi jo lahko uporabljali za parkiranje vsaj v zgornjem delu, kjer ni živahnega prometa. Čim bodo odpravljene prometne omejitve, bo nujno takoj določiti dovolj primernih prostorov za parkiranje avtomobilov, kakor tudi za postajališča avtobusov, kar se kaže že zdaj, čeprav promet ni posebno živahen.

—lj **O Rumfordovi juhi** smo zadnjič brali, kako uspešno je našemu narodu blažila strahoto lakote in prizadevnemu ljubljanskemu človekoljubu je prišlo na misel, da bi to slavno juno pokusil. Naročil je napraviti v kuhinji več poskusov po objavljenem receptu ter se prepričal, da je Rumfordova juha tudi za današnji okus prav dobra, poleg tega pa zelo tečna hrana. Glavno pri Rumfordovi juhi je pa to, da jo lahko pripravimo brez masti ali kakršne koli druge maščobe, ki jo pač nadomeščajo druga hranila, predvsem pa grah. Gospodinje naj same poskusijo naslednji recept za Rumfordovo juho ter naj za 10 oseb vzamejo 4666 g vode, 80 g soli, 1240 g krompirja, 379 g našega enotnega kruha, 423 g graha ali pa tudi fižola ter 335 g ješprenja. Če nimajo ješprenja, naj jedi pridado nekoliko moke. Recept predpisuje 193 g jesiha, vendar so pa v tedanjih časih gotovo imeli boljši in ne tako oster jesih kakor dandanes, zato pa vzamemo toliko dobrega vinskega kisa ali pa precej manj navadnega kisa, da jed ne bo preveč kisla. Jed je seveda gosta kakor na primer naš slavni ričet, ter prav tečna in izdatna. Morda bi se ta recept izboljšal še s pridatkom zelo mastne sojine moke, ki je izvrstna za pripravljanje raznih omak, n. pr. h krompirju, da ni treba masti. Poleg tega se pa moramo naučiti tudi pravilno jesti, da bomo jedli počasi in prežvečili hrano prav popolnoma ter jo že v ustih zmleli v pravo kašo, pa nam bo jed dvakrat toliko teknila kakor slabo prežvečena.

—lj **Kdaj bo odprt novi most pod Golovcem?** Že nekajkrat smo pisali o novem mostu, ki drži čez Gruberjev prekop ob koncu Streliške ulice, da je v glavnem gotov, a da je treba samo še postaviti ograjo in urediti dohod na desnem bregu. Zdaj so končana vsa druga dela, razen asfaltiranja mostišča, tako da bi most lahko takoj izročili prometu. Zidarji pa še vedno niso mogli začeti postavljati železne ograje, ki je bila narejena v tovarni v Št. Vidu. Stavbni delavci so te dni podirali lesene stebre v strugi, opore, ki so nosile opaž. Zdaj je končano tudi to delo.

—lj **Preselitev prodajalne mestnega preskrbovalnega urada.** Ker je treba v mestni tržnici, kjer je mestni preskrbovalni urad že precej dolgo prodajal svoje blago, nadaljevati z deli, da bodo tržnice čimprej pripravljene za vselitev mesarjev, je mestni preskrbovalni urad moral preseliti svojo prodajalno spet na Vodnikov trg v leseno barako ob Mahrovi hiši, kjer je že prej prodajal svoje blago. Da gospodinje danes ne bodo imele nepotrebnih potov, jih opozarjamo, da lahko kupijo v znani mestni baraki ob Mahrovi hiši krompir, fižol, sojino moko in drugo blago, ki ga prodaja mestni preskrbovalni urad za prehrano prebivalstva po nizkih cenah.

Moliere in La Fontaine v filmu

Pariški dopisniki nemških listov poročajo, da pripravlja francoska kinematografija film o Molierovem življenju. Scenarij je napisal Robert Paul. Film bo najbrž režiral Marcel L'Herbier, zelo plodovit predstavnik filmske Francije, ki se ukvarja z mislijo molierovskega filma že od leta 1921. V zvezi s tem filmom se omenja tudi ime pisatelja - letalca Saint Exuperya, čigar roman »Nočni polet« je bil tudi posnet za film. Film o Molieru bo zajel tudi veliko stoletje francoske zgodovine.

Obenem pa napovedujejo Francozi več kratkih filmov, ki bo njihova snov vzeta iz Fontainovih basni in Perraultovih pravljic. Pripravlja jih vsestransko slikar, risar in avtor dekorativnih risb Touchagnes.

KROMPIR
prvovrstno italijansko novo blago
po L 145.— za 100 kg
prodaja tvrdka
A. VOLK,
Ljubljana, Resljeva 24 (telefon 24-49)
Večje količine dostavimo na dom!

ŽELEZEN ŠTEDILNIK
dobro ohranjen, kupim. — Ponudbe na oglasni oddelek »Slovenskega Naroda« pod šifro »Štedilnik«. 1236

ČLOVEK DOBIVA NAPADE
če je srce telesno ali duševno preobremenjeno ali če človek preveč je. Napadov ne bo več, če redno pijete
AMBROŽEVO MEDICO
po starih receptih pripravljeno v MEDARNI, Ljubljana, Židovska ulica 6. 39 T

LESEN PAVILJON
pripraven za gostilniške vrtove ali podobno prodam po zelo ugodni ceni. Poizve se na telefonu št. 27-48 ali 36-20. 1233

Orario — Vozni red

PERCORSO: PROGA: Ljubljana — Novavas — Bloke — Babnopolje

5.40	15.40	LJUBLJANA	7.40	20.25
6.16	16.16	Logar - Kurešček	7.04	19.49
6.33	16.33	Turjak	6.47	19.32
6.40	16.40	Rašica	6.40	19.25
6.50	16.50	Velike Lašče	6.30	19.15
7.02	17.02	Karlovica	6.18	19.03
7.28	17.28	Nova vas - Bloke	5.52	18.37
7.44	17.44	Bloška polica	5.36	18.21
7.50	17.50	Lož	5.30	18.15
7.53	17.53	Stari trg	5.27	18.12
8.00	18.00	Iga vas	5.20	18.05
8.20	18.20	BABNO POLJE	5.00	17.45

PODJETJE: IMPRESA: PEČNIKAR ANTON — Ljubljana, Dolenjska cesta — telefon 49-28

Bassompani:

Ulica izkušnjav

Pred davnimi časi je živel kralj in imel je prekrasno hčer. (Zelo čudno, da so imeli vsi kralji pred davnimi časi lepe hčere. Problem za akademije znanosti in umetnosti.)

Skoraj bi bil pozabil povedati, ker mi ni prišlo nič drugega na misel, da je bilo tej lepi kraljevi hčeri ime Karamela. Oče jo je oboževal, smatral jo je za najpopolnejše žensko bitje in sam ni prav vedel, kaj bi storil, da bi dobila za moža res najboljšega in najdostojnejšega mladeniča. Noč in dan je razmišljal o tem. — Princesa Karamela, — je zatrjeval svojim dvorjanom, — ni samo prekrasna, temveč tudi izredno nadarjena in najplemenitejšega značaja.

Dvorjani so zdehali in zagotavljali kralja, da so to tudi že sami opazili.

Naj preišče psihoanaliza, zakaj so imeli kralji iz pravljic vedno take sitnosti z izbero mož svojim kraljevskim hčeram.

Nekega dne je vstopil kralj v sobane svoje hčere, rekoč: — V mnogih prečutih nočeh sem si izmislil preizkušnje za vse mladeniče, ki bi se potegovali za tvojo roko. Zgraditi dam posebno ulico, ki se bo imenovala »Ulica izkušnjav«. Dolga bo celo miljo in v nji bodo nakupičene vse izkušnjave, kar mi jih bodo izmislili profesorji. Tisti, ki bo prehodil to ulico v dvajsetih minutah, bo tvoj mož.

— Tisočkrat hvala, papa, — je dejala princesa.

In tako so ulico zgradili. Bila je polna najslajših vonjav. Igralne mizice so igrale ob obeh straneh in tam so bili jazzbandi in plesalke zapeljive lepote. Tam so stale tudi bogato obložene mize z najizbranejšimi in najdražjimi delikatesami. In še nekaj: princesin snubač se je moral dva dni stoodstotno postiti, preden je vstopil v to ulico.

Vedno točno ob osmih zvečer so pusti snubača v Ulico izkušnjav. Na drugem koncu je čakal kralj s šopkom in z godbo.

— Če se snubač — in tako je bilo v vseh primerih — ni pojavil ob osmih dvajset in če je recimo telefoniral, da je nujno zadržan in da pride malo pozneje, je zaigrala godba koračnico. Žalno koračnico.

Ulica izkušnjav je postala kmalu zelo popularna. In vendar se v desetih letih nobenemu snubaču ni posrečilo priti pravočasno.

Kralj, ki ni bil več mlad, je nekega dne težko obolel.

Dal je poklicati hčerko k svoji smrtni postelji.

— Dragi otrok, — je dejal, — veliko krivico sem ti storil. Hotel sem ti najti najpopolnejšega, toda prepričal sem se, da takega ni na svetu. A ta čas si ti, dragi moj popek, tako rekoč uvenela, ubožica.

— O, saj sem pri večerni razsvetljavi še čisto dobra,« — je pripomnila princesa skromno.

— Ta čas, ko sem zaman iskal samo popolnost, je teklo tvoje življenje pusto, brez užitkov in radosti, v strogem samozatajevanju.

— No, tako hudo pa res ni bilo, papači.

— Kaj praviš?

— Ko si mi takrat odkril ta svoj načrt, sem se posvetovala tudi s profesorji. In deset let sem bila tudi jaz ena izmed izkušnjav v tvoji ulici.

Kralj je po teh besedah pri priči umrl.

Dolenjska — njene lepote in zanimivosti

S popotno palico po Dolenjskem, Beli Krajini in Kočevskem

Ljubljana, 23. julija.

V ponedeljek sem končal:

Na ostrem ovinku, ko prekoračiš tirnice, zavije cesta proti Stični ...

Če bi vam pripovedoval o gozdovih in poljih, kjer prav te dni dozoreva naš jesenski in zimski kruh, bi vas morda to ne zanimalo, čeravno je to naše najvažnejše življenjsko vprašanje. Kmet, ki se je v vročem julijskem popoldnevu ves zalit z znojem pehal čez zemeljske brazde, mi je pokazal zoreča polja in njihovo valovanje v lahnem vetru, pa dejal:

— To je pesem, gospod.

Skoraj bi mu pritrdil.

Včasih je bilo pesem tisto, kar so napisali Prešeren, Gregorčič, Medved ali Aškerc, zdaj pa je pesem — vsakdanji kruh. Najlepša pesem. Tisočkrat izgovorjena in tisočkrat ponavljana. Kdor nikoli ni znal očenaša, zna zdaj:

»Kruh naš vsakdanji daj nam, naša zemlja slovenska!«

Naša zemlja dolenjska ...

Zdaj sem že na le tu in tam razgibani ravnini. Med vasmi, ki spadajo k Stični in njenim belim menihom.

polja, vmes pa je tudi nekaj gozda in neizogibnih zajcev v njem. Lovci, ki love tam okoli, pravijo, da je ceneje, če kupijo dolgouška v Ljubljani, kakor pa da hodijo ponj v tiste redke hoste okoli št. Vida.

Št. Vid je praoče Stične. Prafara tega kraja je bila namreč v davnih stoletjih v št. Vidu, Stična pa jo je dobila šele pozneje. Od včasih starodavnega in mogočnega št. Vida je dandanes tam samo še skromna vas, ki ne kaže nobenih sledi starodavne zgodovine, čeravno jo je doživljala. Nekje v okolici št. Vida je bila namreč oo cesti Emona—Siscia postaja »Ad acervos« (»Pri gomilah«), kjer so utrujeni potniki počivali. V poznejših letih je bil št. Vid močan trg z lastnim grbom in sodstvom, pozneje pa se je moral umakniti moči stiških menihov in skromno živeti le še ob spominih na staro slavo.

Trške pravice, sodnika, pečat in grb so št. Vidu vzeli Višnjani. Nekako po načelu, da velike ribe ugonabljajo male ...

Zdaj prihaja Radohova vas, ki se je zleknila ob klancu državne ceste med Ljubljano in Novim mestom. Prijazno naselje, ki pridela nekaj krompirja, fižola,

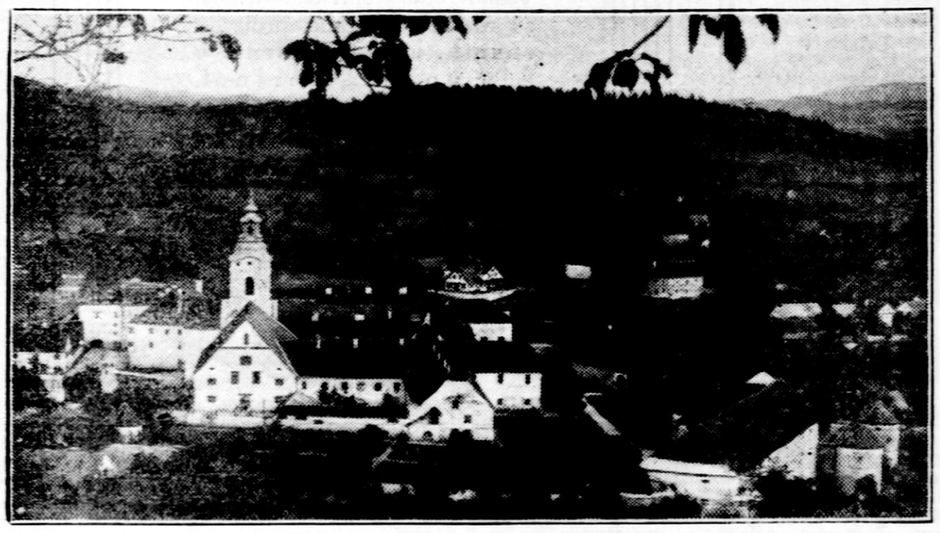

Pogled na Stično od zapadne strani

če bi pogledali v besednjak slovenskih krajev, bi videli, da je stiška okolica siromašna. Komaj sama zase pridela, kar potrebuje, tako da za Ljubljano ostane le nekaj jajc, perutnine in gob. In morda malo krompirja in malo manj moke.

Stična, oddaljena dva kilometra od državne ceste med Ljubljano in Zagrebom, je vas močnih kmetij. Samostan ima tudi električno, žago in mlin za vso vas.

Zgodovina Stične sega vsekakor v predzgodovinsko dobo, saj so tam našli ostanke ilirskega gradišča in grobišč. Zgodovinarji naših dežel jo prvič omenjajo v prvi polovici XII. stoletja, ko je oglejski patriarh Peregrin I. v njej ustanovil samostan. Stiški opat je bil tedaj visok cerkveni dostojanstvenik, ki je lahko delil vse nižje svete redove, hkrati pa tudi dober gospodar. Odkrito moram priznati, da je vršil stiški samostan tudi zelo važno slovensko kulturno poslanstvo. Znana je njegova šola za slovenski jezik, zlasti pa so znani »Stiški rokopisi«. Starodavna je tudi njegova glasbena šola, ki se je začela že v zadnjih letih XVI. stoletja kot prva na Slovenskem in ki je v njej dobil prve nauke tudi Jakob Gallus- Petelin. Samostan je zaradi slabega gospodarstva pozneje propadel, veliko škodo pa je utrpel tudi od Turkov, ki so ga dvakrat razdejali. Pozneje, v dobi jožefinskih reform, so samostan sploh ukinili, spet dobrih sto let pozneje, l. 1898., pa so ga obnovili in je med prejšnjo svetovno vojno našel v njem zatočišče goriški nadškof s svojo duhovščino in svojimi bogoslovci.

Zanimivost zase je vsekakor samostanska cerkev z mnogimi starinami in zakristija, ki je ob njenem vhodu vzidana nagrobna plošča Pankracija Turjaškega z grbom.

Tudi okoliške stiške vasi, ki jih je blizu 30, se ponašajo s svojo zgodovino, ki pa je seveda tesno povezana s stiškim samostanom.

Čeravno dobite v Stični tudi prenočišče, vendar ta kraj ni letovišče. Zaradi samostana, njegove zgodovine in njegovih lepot, še bolj pa zaradi prirodnih lepot okolice pa Stična zasluži, da jo prej ali slej obiščete in spoznate domovino naših dolenjskih belih menihov ...

Ko cesta zavije proti št. Vidu, se tu in tam že srameljivo spogledujejo prvi dolenjski vinogradi. V dolini se smejo lepa

prašičev in perutnine tudi za Ljubljano. V Radohovi vasi je bila včasih občina, zdaj pa doživlja kraj usodo št. Vida — pozabo.

Stoletja beže, kraji in obrazi se spreminjajo. Na Vencljevem hribu pri Radohovi vasi je bilo v predzgodovinski dobi močno obljudeno selišče. V starem veku je južno od vasi vodila rimska cesta med Ljubljano in Drnovim pri Krškem, zdaj pa je praotrok te davnine — Radohova vas — samo še vasica. Niti vas ni več. Preskromna je po svojem obsegu, da bi jo lahko tako imenovali.

Nekaj zidanic se beli tam v daljavi. Vinorodna in prava Dolenjska prihaja naproti.

Dolenjski se je že od pamtiveka godila krivica. Višnja gora, ki je bila ovenčana s slavo Višnjegorskih gospodov in Višnjegorskih vitezov, se je morala podrediti zasavskemu trgu Litiji, čeravno nima z njim prav nobene gospodarske ali prave prometne zveze. Zakaj naj bi bil trg gospodaril nad mestom? Zakaj bi uničevali in pogubljali naša pradavna slovenska naselja v korist nebogljenčkov, ki iz svoje zgodovine ne morejo povedati nič slavnega? Ogiejski patriarh Peregrin, ki sem ga že omenil, je svojo zasavsko kmetijo nekje pri Litiji podaril stiškemu samostanu. Ne narobe!

Litija je bila v srednjem in novem veku važno pristanišče za savsko brodarstvo. Tam so izdelovali ladje in ladijske vrvi iz močne laške konoplje.

Toda Litija nam ni dala — najmanj naši Dolenjski — nobenega Friderika iz rodu Višnjegorskih vitezov in nobenega Herberta Turjaškega, ki bi izgubil glavo za naše pokrajine in ki bi njegova lobanja poromala za drag denar iz domačega kraja čez Carigrad nazaj v domovino.

Povsod po svetu je zgodovina učitelj. Povsod po svetu vedo, da morajo — čeprav na umeten način — čuvati vse, kar je ostalo ohranjeno iz davnine. Pri nas so davnino zaničevali. Dokaz: Višnja gora, Metlika, pa to in ono slovensko mesto. Sicer bi ne bili na umeten način ugonabljali tistega, kar so v slavo in čast našega naroda ustvarjala stoletja.

Ali je bilo res potrebno, da je Višnja gora zaspala in se vdala v neko namišljeno usodo umiranja?

Ali je bilo potrebno, da je prav takšno usodo doživela tudi Metlika?

Človeka vse to boli. Toda zdaj, ko sem zapustil Radohovo vas, vem, da sem res na Dolenjskem. Litijski okraj je za menoj. In za njim suženjstvo lepe Dolenjske Zasavju.

Št. Lovrenc se že smeji tam v daljavi. Ob Temenici je zleknjen, ki se v prečudnih kolenih vije po naši dolenjski krajini. Poznali so ga že v XII. stoletju, pozneje pa so nanj čisto pozabili, čeravno je gospodarsko precej važne tudi za Ljubljano.

Tam za ovinkom, malo v stran od glavne ceste, počiva na lahnem bregu Velika Loka, gručasta vas ob Temenici, ki rada poplavlja okoliške vravnike. Tako jih plavi že stoletja, še iz časov, ko so tu živeli stari Rimljani, čijih grobove so zasledili radovedni zgodovinarji in jih odkopali.

Velika Loka je že skromno letovišče z lepimi izleti na Šumberk, Primskovo in Zaplaz.

Potem je samo še skok mimo Gorenje Nemške vasi, Breze in Rožnega vrha tja proti Trebnjem.

Deviško vitki zvonik trebanjske farne cerkve se še skriva za gričevjem.

R-y

Sestanki spodnještajeskih županov

Občine Spodnje Štajerske dobe v kratkem nemški občinski red

Ljubljana, 23. julija.

Po včerajšnji graški »Tagespost« posnemamo, da je sklical politični komisar mariborskega okrožja Töscher v prvi polovici julija vse župane na posvetovanje v Maribor, Konjice, Slovensko Bistrico, Marnberg in Slovenj Gradec. Politični komisar in izvedenec za občinske zadeve vladni svetnik dr. Hasler sta v uvodnih besedah naglašala veliko odgovornost županov. Župana sta označila moža, ki vzdržuje zvezo med državo in prebivalstvom, ki je v neprestanem stiku s prebivalstvom in ki nosi veliko odgovornost za razvoj in blagostanje občin in njihovih prebivalcev. Župan mora dajati v besedi in dejanju občini dober zgled, in v vsem svojem nehanju mora služiti za primer nemškega moža. Z veliko potrpežljivostjo in ljubeznijo se mora posvetiti zadevam svojih občanov, zadevam, ki se zde večkrat malenkostne, ki pa so za občane dotične občine pogosto največjega pomena.

Sledilo je izčrpno predavanje člana narodno socialistične stranke Burgerja, ki je pojasnjeval zbranim županom nemško ureditev občin. V doglednem času bodo namreč vse občine na Spodnjem Štajerskem urejene na nemški način. Ponovno je naglasil politični položaj in pomen župana ter njegove pravice in dolžnosti. Potem se je dotaknil občinskega blagajnika in drugih funkcionarjev, a končno je obširno govoril še o vodstvu občinskih, blagajniških in računskih poslov.

Član narodnosocialistične stranke Stolz, ki mu je poverjeno vodstvo nad občinami v mariborskem okrožju, je seznanil župane in njihove sotrudnike z glavnimi določbami naredbe o raznih davščinah. Župani morajo skrbeti za dobro občinsko gospodarstvo in v ta namen morajo uporabljati občini pripadajoče davčne vire. Govornik je najprej pojasnil županom tehnično stran davčnih ukrepov, potem pa poedine davčne postavke. Posebno važnost je polagal na davek na pse in alkoholne pijače. V podeželskih občinah znaša pasji davek 12, v mestnih pa 16 mark. Župan pa lahko zniža pasji davek na polovico, če gre za pse čuvaje. Davek na alkoholne pijače bo znašal splošno 10 odstotkov.

Popoldne je govoril dr. Cocron o raznih vprašanjih preskrbe prebivalstva s prejo in obutvijo. Prav na tem polju morajo župani napeti vse sile, da se ustreže prebivalstvu. Ljudem morajo pojasniti dejanski položaj. Mnoga vprašanja županov po predavanju so pokazala, da bodo imeli župani zlasti na tem polju obilo dela. Sledila so pojasnila vodje prehranjevalnega urada Dunkla o kritju vsakdanjih potrebščin s posebnim ozirom na vojno. Tudi ta govornik je vedno znova naglašal posebno odgovornost županov glede prehrane prebivalstva in pri izdaji živilskih nakaznic, kjer mora imeti župan mnogo takta in čuta odgovornosti.

Obravnavanju posebnih občinskih vprašanj in zadev je sledila splošna debata, med katero je dobil politični komisar vpogled v poslovanje občinskih uprav, obenem so mu pa župani pojasnili razne nedostatke in potrebe svojih občin.

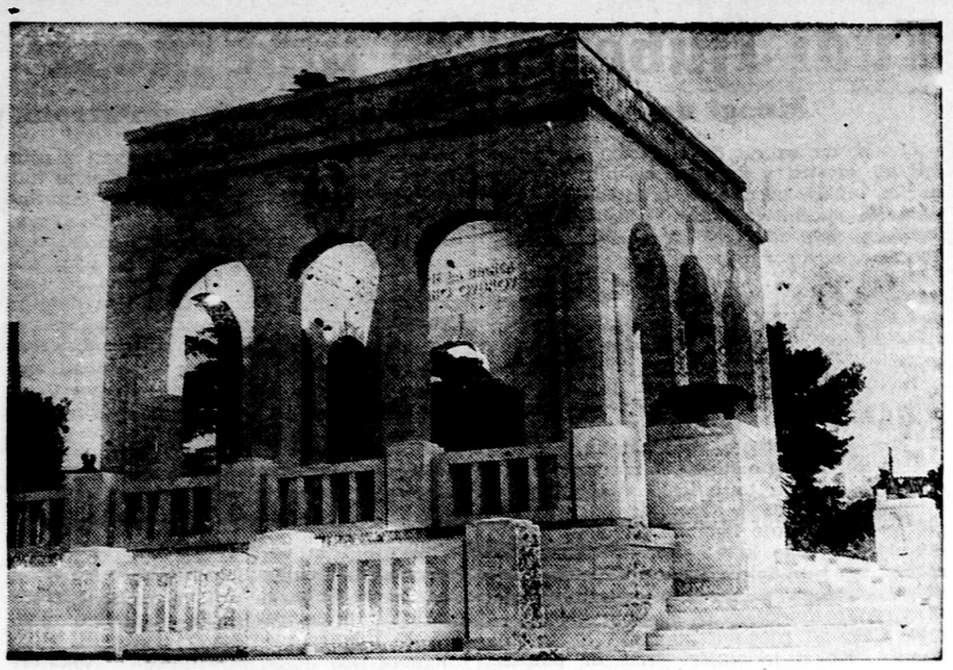

Rim: Garibaldijeva kostnica na Janiculu

Tamerlanov grob

Iz Srednje Azije je prišla vest, da so pri Samarkandu odkrili grob velikega tatarskega osvajalca Tamerlana, ustanovitelja druge velike mongolske države. Ta hromi osvajalec, ki je bil leta 1396. zaradi svoje bistroumnosti in drznosti proglašen za vladarja Buhare, je postopno osvojil Perzijo, Armenijo, Gruzinsko, velik del Rusije in Indije, Sirijo in Turčijo. Umrl je leta 1402., ko se je pripravljal na pohod proti Kitajski, ki jo je tudi hotel osvojiti.

V Samarkandu, kjer je imel Tamerlan sedež svoje ogromne države, je dal zgraditi krasna poslopja. Edino ta poslopja so ga preživela, kajti Tamerlanova država, ustanovljena na nasilju in opustošenju vseh osvojenih dežel, je kmalu razpadla. Tamerlanove zemske ostanke so spoznali po kosteh leve noge, na katerih se še poznajo sledovi rane, ki jo je dobil v mladosti v neki bitki in katere posledica je bila ohromelost.

Zemlja kot magnet

Zemeljski magnetizem je eden izmed nerešenih problemov fizike. Pojavi magnetične sile so bili znani že Kitajcem pred našim letopisom in ena izmed takratnih razlag je trdila, da so na obeh tečajih ogromne magnetične gore. Šele Gilbertova dela so pokazala, da je magnetizem v zemlji sami. Gaussova in Coulombova dela so dokazala obstoj geomagnetične sile, ki tvori 90% vsega zemeljskega magnetizma in ki je podvržena kratkotrajnim izpremembam.

Ena izmed teorij je smatrala našo zemljo za trajen magnet. Druga razlaga pravi, da so zemljo ob njenem nastanku magnetizirale krožeče mase ioniziranih plinov. Teorija o toku pravi, da se pretakajo v notranjosti zemlje magnetični toki od vzhoda proti zapadu. Novejša razlaga se pa opira na domnevo, da so pod tenko zemeljsko plastjo na površju prosti elektroni, ki se premikajo in so tako vzrok, da nastaja geomagnetično polje. Ta teorija pa velja za prazno, ker ni vzroka, zakaj bi se morali prosti elektroni sukati hitreje od njihove okolice.

Rowland je oče teorije, ki hoče spraviti nastanek zemskega magnetizma v zvezo z rotacijo zemlje. To bi pa seveda ne bil edini vzrok, kajti rotacijska os se ne pokriva z magnetično. Enim je dvojna os dokaz, da je ta teorija pravilna, drugim pa daje vzpodbudo, da jo izpodbijajo. Neznatna razlika med eno in drugo osjo je znak, da je glavni del magnetične sile v skladu z rotacijo. Ena razlaga pravi, da se z visoko temperaturo v notranjosti zemlje gmota ionizira in da z njeno rotacijo nastane magnetično polje. Po Swanu bi mogli magnetično polje napraviti v laboratoriju. Toda poskusi njegove domneve niso potrdili. Kljub vsemu prizadevanju se še ni našla zadovoljiva razlaga in tako še vedno nimamo končne sodbe o lastnosti planeta, na katerem živimo.

Mavrica na zapadu

Čist solnčni zahod lahko opazujemo samo v puščavah, oddaljenih od morja najmanj 1.000 milj. Najmanjša vlažnost zraka namreč moti čistoto. Taki kraji so puščave Gobi, Sahara, Karoo in Arizonska. Včasi se vidijo podobni svetlobni pojavi tudi v Gornjem Egiptu. Krasota takega solnčnega zahoda je drugačna kakor pri nas, pa tudi tam ima svojo lepoto. Prvi pojav na nebu je rdečkasta barva njegovega vzhodnega dela proti solncu. Ta »zarja« postaja od trenutka do trenutka močnejša v obliki loka, čigar konca sta na severni in južni točki obzorja. Kmalu sega vrh loka približno 30° nad obzorje. Nad njim žari modro nebo kakor čez dan, pod njim pa postaja vse nebo temno in počasi se prikazujejo zvezde.

Lok se vedno bolj dviga in pri tem njegova rdečkasta barva obledeva. Potem se pa začne na zapadni strani ob straneh krčiti in zastirati blestečo svetlobo opazovalcu, kakor da bi mu nekdo natikal na glavo kapuco. Končno kapuca pade tako, da ostane prost samo lok približno od 30°, zapolnjen z absolutno čistim marvričnim zapadom, začenjujočim se zgoraj z nežno vijoličasto barvo, ki prehaja postopoma v modro, zeleno, žolto in oražno, tja do obzorja, kjer je ognjeno rdeča, kakor ob solnčnem zahodu v naših krajih. Dobro uro traja preden tam mavrica na zapadu ugasne.

Dumas in natakar

Ko je bil Aleksander Dumas v Berlinu, kjer je hotel videti Schillerjeve »Razbojnike«, se je zbralo pred gledališčem mnogo radovednežev. Dumas je pa ušel svojim čestilcem skozi izhod za umetnike. Zvečer se je zglasil pri njem v hotelu natakar in ga naprosil, naj se vpiše v hotelsko knjigo. — Ali ste bili tudi v gledališču, gospod? — je vprašal natakar.

— Da.

— In ste videli tam Dumasa?

— Da.

— No, potem takem ste pa imeli veliko srečo. Meni se te življenjske sanje niso izpolnile.

— No, zato vam ponudim sam priliko.

— Zares?

— Seveda.

Ta čas se je vpisal Dumas v hotelsko knjigo. Ko je natakar prečital njegovo ime, mu je prvi hip od sreče zaprlo sapo. Potem mu je pa šinila v glavo srečna misel. Pred hotelom se je bila zbrala množica radovednežev in natakar jim je proti primerni nagradi dovolil, da so po vrsti pogledali skozi luknjico v ključavnici, kako se slavni Francoz oblači.

Spremenba voznih redov vlakov na Dolenjskem

Od srede 23. julija dalje izostaneta na progi Mokronog—Bistrica—Trebnje na Dol. potniška vlaka, ki odhajata iz Mokronoga ob 8. in 16.30 ter prihajata v Trebnje ob 8.30 in 17., zato pa vozita vlaka z odhodom iz Mokronoga ob 12.12 in 20.43 in prihodom v Trebnje ob 12.41 in 21.13.

Tito A. Spagnol: 43

IZDAJALSKA PUNČKA

Roman

Naslednjega dne — bil je tretji dan bivanja gospodične Ide pri nas, — sva zaslišala okrog devetih avto, ki se je bil ustavil na glavni cesti pred vhodom na naš vrt. Kmalu sva zagledala poročnika Marsica in marescialla Usiglia, bližajoča se naši hiši. Stric Poldo je bil še v cerkvi, midva sva bila pa pravkar vstala od zajtrka.

— Pojdite gori, — sam bom govoril z njima, sem dejal dekletu.

Pogledala me je nekoliko začudena nad mojim razburjenjem in odgovorila mi je z mirnim nasmehom, da bo takoj izpolnila mojo željo. Imel nisem prav za prav nobenega razloga vznemirjati se zaradi tega obiska, a sam ne vem zakaj mi je zaprlo sapo, ko sem zagledal poročnika.

— Dobro jutro! — sem zaklical prišlecema. — Ali prinašate kaj novega?

Poročnik mi je segel v roko, vstopil v hišo in me vprašal brez vsakih ovinkov po gospodični Solveni.

— V svoji sobi je še. Strica pa ni doma, v cerkvi je, toda vrne se takoj. Takoj stopim po gospodično, morda bi popili ta čas skodelico kave?

Mojo ponudbo je hvaležno odklonil. Opazil sem, da je bil zelo resen, toda delal sem se, kakor da ničesar ne vidim, in vprašal sem:

— Torej niste odkrili nič novega?

— Ne, preiskavo še nadaljujemo, — je odgovoril. Potem se je pa po kratkem molku ozrl okrog in vprašal: ali vašega strica še dolgo ne bo domov? Morda bi bilo najbolje poslati ponj. Maresciallo ali bi stopili ponj?

Podčastnik je odšel in naju pustil sama.

— Ali želite kaj od mojega strica?

— Ne, toda zdi se mi bolje, da je prisoten tudi on. Ali hočete zdaj poklicati gospodično?

Poročniku očividno ni bilo do razgovora, meni pa ni prestajalo nič drugega, nego izpolniti njegovo željo. Poslal sem gospodinjo po gospodično, potem sem si pa prižgal cigaro in povabil poročnika, naj sede.

— Naš poklic je pogosto zelo nehvaležen, — je dejal naenkrat po daljšem molku in pri tem je zmajal z glavo.

— Kaj se je pa zgodilo? — sem vprašal zbegan po tej opazki, ki gotovo ni bila izgovorjena brez namena.

Vzdihnil je in vstal, kajti v naslednjem trenutku je vstopilo dekle. Kratko in nekoliko v zadregi se je priklonil, gospodična Ida mu je pa prijazno odzdravila in vprašala:

— Kaj želite?

— Prišel sem obvestit vas o sklepu gospoda preiskovalnega sodnika, — je začel poročnik, pa je naenkrat obmolknil, ker je bil ta čas zaslišal glas strica Polda, ki se je vračal z maresciallom.

— Videl sem vas, ko ste se peljali z avtomobilom mimo in mislil sem, da ste namenjeni k meni. Zato sem takoj odhitel domov, — je dejal moj stric.

— Hvala lepa, monsignore! Obžalujem, da vas moram nadlegovati, — je odgovoril častnik. Potlej se je pa znova obrnil k gospodični Solveni: Sporočiti vam moram, da mi je preiskovalni sodnik naročil zapreti vas.

— Zapreti? — je vprašalo dekle začudeno.

— Da, zapreti vas moram in obdržati na razpolago oblasti. Izvolite mi torej slediti.

— Slediti vam? Saj to je vendar ... sem pripomnil in vstopil k dekletu, ki je bilo postalo mrtvaško bledo.

— Kaj? Njo hočete aretirati? Zakaj pa? — je vprašal tudi stric Poldo.

— Gre za navaden preventivni ukrep, — je odgovoril poročnik, — ki ostane v veljavi samo do popolne razjasnitve njene vloge. Zaenkrat jo pa moram aretirati in odvesti v preiskovalni zapor, da bo oblastem na razpolago.

— Saj to je absurdnost, — pa menda vendar ne boste mislili, da bi gospodična Solveni pobegnila kakor zločinec. Sicer pa mar ni tu v stričevi hiši oblastem vedno na razpolago?

— Verjemite mi, doktore, da je meni to prav tako neprijetno kakor vam, vendar pa moram izpolniti povelje, — je odgovoril poročnik.

— In na koga se je treba obrniti, da jo rešimo preiskovalnega zapora?

— Na preiskovalnega sodnika seveda. Ne verjamem pa, da bi se dalo kaj doseči, dokler preiskava ne bo napredovala.

— No, pripravljena sem slediti vam, — je dejala Ida in stopila korak naprej. Ali lahko vzamem seboj nekaj perila?

— Seveda.

— Torej počakajte trenutek!

Bila je najbolj mirna med nami. Mirnih korakov je odšla iz sobe in slišali smo, kako gre po stopnicah gori. Odhitel sem za njo.

— Zakaj se niste uprli? — sem jo vprašal.

— To se mi zdi brez pomena, — doktore. Moja vest je čista in zato se čutim mirno, tudi če ...

Besede so ji zamrle v ihtenju. Prijel sem jo pod roko in ji pomagal prestopiti zadnje stopnice.

— Verjamem vam — sem dejal. In bodite prepričani, da bova storila s stricem vse, kar je v najinih močeh, da vas čimprej osvobodiva. Zaupajte nama, ne bova vas zapustila.

— Hvala vam, — je zamrmrala, me prijela za roko in se mi zahvalila z nepozabnim pogledom.

Kmalu sva se vrnila po stopnicah. Ida je bila spravila v kovčeg nekaj stvari in vzela klobuk. Ko ji je stric segel v roko, se je naenkrat sklonila, da bi mu jo poljubila.

— Kaj pa počenjate, otrok moj? Glavo pokonci, glavo pokonci ...

Hotela sva jo spremiti, pa je to odklonila.

— Ne, ostanita tu, prosim vaju.

Urejuje Josip Zupančič // Za Narodno tiskarno Fran Jeran // Za upravo in inseratni del lista Vlad. Regally // Vsi v Ljubljani